

Rahutuse luuletaja

Nii tituleerib kirjandusteadlane Jüri Talvet Eesti üht armastatumat ja tuntuimat luuletajat Juhan Liivi. Talveti koostatud ja tema sisuka saatesõnaga varustatud luulekogu "Tuulehoog löi vetesse" annab mitmekülgse ülevaate Liivi loomingust, sisaldades tema lüürika paremikku ja ka vähetuntud luuletusi, hõlmates kõiki Liivile südamelähedasi teemasid. Vt lk 6.

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 10 (22) 26. november 2007

sisu

Ilmus Perrault' muinasjuttude täielik kogu

Charles Perrault' (1628–1703) looming, eriti see, mis tugineb rahvapärilisel ja fantaasial, moodustab arvestatava osa nii prantsuse kui ka maailma 17. sajandi kirjanduses. Perrault' "Muinasjutud" on rikkalikult ja kaunilt kujundanud rahvusvaheliselt tunnustatud lasteraamatute illustraator tšehhitar Eva Frantova. Vt lk 2.

Kuulsusrikas ristisõjaminevik

"Taani ristisõjad – sõda ja misjon Läänemere ääres" on mitmeski mõttes tähelepanuväärne raamat, sest Taani kuningate ja piiskoppide algatusel Läänemere

ääres peetud sõjad ei mahtunud pikka aega ei luterliku Taani enesekuvandise ega ka taanlaste rahvusliku ajalookirjutuse kaanonisse. Raamatus olev käsitus on avaldanud olulist mõju ka Läänemere keskaja uurimisele laiemalt. Vt lk 5

Salapärase haldjarahva elu

Lasteraamat "Armoni lood. Mehis ja Ellil" on fantaasiaküllane lugu muust maailmast rabade ja kummalise uduga eraldatud muinasjutumaast ja selle elanikest. Raamatu autor Eva Ingerpuu on Eesti lastekirjanduse maastikul uus ja põneva käekirjaga autor. Vt lk 10.

Järge Aidi Valliku kahele esimesele Anni-raamatule on lugejad juba kaua oodanud. Nüüd on see kõigi rõõmuks tulnud, "Mis sinuga juhtus, Ann?" ilmus tuntud headuses 12. novembril. Anni ellu on tulemas uus ilmakodanik, väike vend. Too ja uued klassikaaslased panevad ta soovima, et kõik oleks jälle nagu varem. Loo käigus õpib Ann, et ettevaatamatult lausunud palvetel võivad olla ootamatud tagajärjed ja et parimateks sõpradeks võivad osutuda kõige ebatõenäolisemad inimesed. Pildil autor oma kodumaja juures.

Foto: Toomas Huik/Postimees/Scanpix

Lugemine luubi alla

Jan Kaus

Eesti Rahvusraamatukogus toimub 14. ja 15. detsembril kirjandusfoorum Paabeli raamatukogu. Kolmandat korda läbiviidava ettevõtmise näol on tegemist ühe suurima kirjandust käsitleva ning kirjandusest kõneleva üritusega Eestis. Keskne teema on sel aastal lugemine. Miks nii?

Kirjandust käsitletakse ja kirjandusest räägitakse reeglina rõhuga kirjutamisel, kirjutatul. Ometi ei taga kirjanduse aktuaalsust mitte ainult või eelkõige kirjutamine, vaid ikkagi kirjutatu kasutamine, mida tähistabki sõna "lugemine". Alles kirjasoleva lugemine puhub kirjutatusse elujõu ja mida rohkem kirjutatut loetakse, seda suurem see on. Nii nagu pole kirjandust kirjanduseks, pole seda ka lugejateta.

Pealegi on viimasel ajal korduvalt räägitud, kuidas kirjutatakse rohkem kui loetakse. Juba kas või seetõttu, et kõigest kirjutatust ei jõua enam mürdosagi läbi lugeda, võib praegu lugemist pidada kirjutamisest võtmelisemaks. Ometi peaks lugemine pakkuma huvi mitte ainult kui kirjanduse tagajärg.

Lugemises ei peaks enam ammugi nägema passiivset kirjutatu vastuvõtmist, vaid iseseisvat, aktiivset tegevust, kus iga lugemine tähendab ühtlasi ka seisukohavõttu ja seeläbi kirjasoleva muutmist.

Seetõttu võiks pikemalt peatuda lugemise sotsiaalsetel, psühholoogilistel ja esteetilistel aspektidel. Huvitavaid küsimusi kerkib siin omajagu. Kuidas mõjutavad lugemist kõikvõimalikud ühiskondlikud tegurid – lugeja eest ja kuuluvusest raamatukogu ülesehituse ja asendini või kirjanduse ajakirjanduses esitamiseni. Kas alati saab kirjaniku isik või kirjastuse aktiivsus mõjutada raamatute läbimüüki, laenutamist ja lugemist? Kas ilusat raamatut on parem lugeda kui inetut ning kas sellised rõhuasetused tulenevad heast või halvast?

Foorumi esimesel päeval räägitakse lugemise sotsiaalsetest ja pedagoogilistest aspektidest. Peetakse ettekandeid ja arutletakse kirjanduse õpetamise mõttest, eesmärkidest, probleemidest, õpilaste suhtumisest kirjandusse kui õppeainesse ja lugemisse laiemalt. Samuti räägitakse lugemist mõjutavatest teguritest – alates kirjaniku isiksusest

raamatu imagoni; kirjaniku enesekuvandist ja kirjutamise ajenditest; riikliku kultuuripoliitika rollist lugemise soosimisel jmt.

Foorumi teisel päeval toimub vestlusring, kus lugemist vaadeldakse mitte meelelahutusena, vaid moodusena jõuda lähemale nii ajatutele kui ka ajastuüleselt ajalikele teemadele – või lausa selliste teemade sisse. Räägitakse lugemisest tegevusena, mis tuleb meelde tarbimise ja kulutamise kiirenevas ringkäigus üha kaugemale nihkuvaid maailmu. Vestlusringis osalevad Lembit Peterson, Jüri Arrak, David Vseviov ja Toomas Paul.

Loodetavasti moodustavad need ja teisedki küsimused foorumil ühe mõttelise platoo. Tõsi, sellelgi platool võib lugemine mõnikord või mõne nurga alt paista küllalt ohustatud tegevusena. Ometi, tänu tõsiasjale, et inimesed tahavad alati teada saada, mida ja kuidas teised inimesed mõtleavad, jääb asi väljasuremisest alati(seks) kaugemale, kuna lugemine on siiani üks tõhusamaid mooduseid kuulata teisi inimesi, näha teisi maailmu – ammu unustatud, praegu olevaid ja veel tulevaid.

uudis

Edgar Valteri unenäoliselt kaunid maalid

Kirjastuselt Elmatar on värselt ilmunud Edgar Valteri "Maalialbum". See suur ja kaalukas raamat sisaldab reproduktioone kunstniku õlimaalistest aastastest 1983–2005.

Heiki Ernits kirjutab neist maalistest nõnda:

"Edgar Valteri maalid on ilusad ja lähedased, nad on nii õrnad, et neist on isegi raske midagi kirjutada. See oleks nagu harmoonia rikkumine. /.../Pilte vaadates tekibki niisugune seletamatu tunne, et ei oska midagi öelda, sõnadest jääb puudu, aga hing rõõmustab... See tunne on segu igatsusest, nukrustest, rõõmust, kadunud ajast. Need on kui unenäod või mälestused lapsepõlvest, noorusest, õnnest, armastusest. Nad on mõtlid ja unistavad. Neid on natuke valus ja ühtlasi rõõmus vaadata. /.../"

"TEA laste- ja noorteentsüklopeedia" edu

Raamatute tiraažid on ajapikku muutunud üha tagasihoidlikumaks. Kuid siiski pole see nii kõigi teoste puhul.

TEA Kirjastusel on jõulude eel käed tööd täis. Ilmumas on "TEA laste- ja noorteentsüklopeedia" teine köide, mille esialgne trükitiraaž on 11 000, seejuures on tegemist ainult ettevalmistajatele mõeldud eksemplaridega. Nii suure tiraaži trükkimiseks kulub enam kui 22 tonni paberit.

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit © EKL 2007

ilmunud

Söö ära söö
Urmas Lennuk
illustreerinud
Anni Mäger
152 lk
köva köide

See vahva muinasjuturaamat on kirjutatud selleks, et juhatada väikesed lugejad tervisliku toitumise põhitõdede juurde. Pealtnäha paistab söömine väga lihtne. Mis see siis ära ei ole! Pista midagi suhu, näri läbi ja lonksa mahla peale. Aga tegelikult on isegi söömisel oma nipid ja saladused. Mis võib juhtuda, kui pistame pintslisse 36 burgerit? Miks me peame enne ikka natuke mõtlema, kui midagi suhu topime? Sellest ja teistest asjadest saab lugeda Saabastega Kassi, Lumivalgekese, Lendava Vaiba ja Jäaka seiklustest.

Aga praegu on kuri nõid Protosiiul koos Lohepoisi ja Hiiglasihakatisega juba Eestimaa poole teel! Hoiu kinni ja ära maha jää!

Harry Potter ja surma vägised
J. K. Rowling
tõlkinud
Krista Kaer ja
Kaisa Kaer
639 lk
köva köide

Harry Potteri sarja viimases osas seisab Harry silmitsi raske ülesandega – leida ja hävitada Voldemorti varikätikid. Kunagi varem pole Harry tundnud end nii üksikuna ega seisnud silmitsi nii tumeda tulevikuga. Ta peab endas kuidagi viisi leidma jõudu, et alustatud ettevõtmine lõpule viia. Harryl tuleb maha jätta Jäneseuru soojus, turvatunne ja sõprade selts ning käia hirmu ja kõhkluseta oma rada... Samal ajal on olukord võlurite maailmas raskeks muutunud – seal märitsevad surmasööjad ning kiusatakse taga muguverelisi võlureid. Viimases sarja raamatus annab J. K. Rowling vastused paljudele põnevust tekitanud küsimustele. Lummav jutustus, mis teeb ootamatuid pööreid ja liigub ahhetama panevas tempos, kinnitab veelgi autori mainet suurepärase jutuveestjana ning tagab, et tema raamatuid loetakse üha uuesti ja uuesti.

Kodu läbi nelja aasta-aja
Ilkka Falck ja
Inga Aaltonen
tõlkinud
Maia Kivik
168 lk
köva köide

Selle kaunite fotodega illustreeritud raamatu eesmärk on anda häid ideid kodu sisustamiseks erinevatel aastaaegadel. Raamat keskendub eelkõige detailidele – piasiasjadele, mis tekitavad meeleolu. Selles raamatus on tähtis koht ka heal toidul. Vahelduvad aastajaad toovad oma lõhnad, värvid ja rütmid ka kööki ning innustavad toitu valmistama just selle aastaaja toorainetest. Ideid leidub siin väikestest suupistetest uhkete pidusöökiide, talguroogade ja matkatoitudeni.

Muinasjutt "Eeslitall". Pilt raamatust

Muinasjutuvestja Charles Perrault

Helle Michelson

Charles Perrault' (1628–1703) looming, eriti see, mis tugineb rahvapärilisel ja fantaasial, moodustab arvestatava osa nii prantsuse kui ka maailma 17. sajandi kirjanduses. Ülimalt auväärne ja pilku püüdev Perrault' "Muinasjutud" on rikkalikult ja kaunilt kujundanud rahvusvaheliselt tunnustatud lasteraamatute illustraator tšehhitar Eva Frantova.

Kirjanduslikku vormi valatud folkloor

Charles Perrault' oli see, kes hakkas esimesena koguma ja uurima rahvauskumusi, müüte, muistendeid ning pajatusi, ühesõnaga rahvakultuuri folkloorseid algeid, ja neid ümber töötama, kirjanduslikku vormi valama. Kuulsuse tõi talle 1697. aastal oma vanima poja Pierre Perrault d'Armancourti nime all ilmunud kogumik "Muinasjutud möödunud aegadest" ("Histoires ou contes du temps passé"), kus alapealkirjana seisis eeslehel "Haneema jutud" ("Contes de ma mère l'Oye"), millega ta ka kirjandusluku läks.

Teine suur rahvajuttude ja muistendite koguja ning nende töötleja, Hans Christian Andersen (1805–1875) avaldas oma nn humanistlikud kunstmuinasjutud, mille hulgas igihaljad "Inetu pardipoeg", "Keisri uued rõivad", "Pöial-Liisi" jt. 1835–1875. aastatel, niisiis sajand ja rohkemgi hiljem. Vennad Jakob ja Wilhelm Grimm andsid oma saksa muinasjutte välja aastatel 1816–1818, tuntuimatena "Lumivalgeke", "Okasroosike", "Hans ja Grete" jt, mõjutades sellega oluliselt rahvajuttude uurimist, avaldamist ning kirjanduslikku loomingu kasutamist. Fr.R. Kreutzwaldi "Eesti rahva ennemuistsed jutud" ilmus 1866. aastal.

Rahva seas liikuvad muinaslood

Helgepäise üliõpilasena lõpetas Perrault hiilgavalt õigusteaduskonna ning töötades edaspidi mitmetes riigiametites, suhtus ta soosivalt kuningas Louis XIV ja tema õukonda. Kui ta valiti esmalt Väikese Akadeemia, 1671. aastal aga koguni Prantsuse Akadeemia sekretäriks, taotles ta kuningakojalt toetusi mitte ainult monarhi ülistavatele kirjanduse ja kunsti teostele, vaid seisis hea prantsuse kultuuri edendamise eest üldse.

Tema kunstikreodo, aga ka ühiskonnahinnang väljendus "vanameelsete" (Anciens) ja "kaasaegsete" (Modernes) vastandamises, kusjuures esimesteks pidas ta klassikalisel, antiigi kultusel põhinevatel seisukohtadel püsijaid, teisteks aga teaduse ja tehnika progressil tugineva kaasaegse riigi toetajaid. Ka enda valmiloomingu seab ta kõrgemale antiikaja omast.

On teada, et ammustel aegadel tekinud muinasjutud levisid, kui kirjaoskust veel ei olnud, suust suhu, põlvest põlve, paigast paika, mistõttu rändmotiivid ja üksteisega sarnanevad lood on sagedased. Alates 17. sajandi lõpust tekkis kõrgklassil huvi rahva seas liikuvate muinasjuttude vastu, neid hakati töötleda ja kirjasõnas avaldama ning Perrault looming langeski just sellesse aega.

Muinaslugude õpetlik moraal

Tema muinasjuttudest on kolm värsistatud – "Griselidis", "Eeslinahk", "Naruväärsed soovid" ja kaheksa proosas – "Unuv kaunitar", "Punamütsike", "Sinihabe", "Saabastega kass", "Haldjad", "Tuhkatriinu", "Tuttpa-Riquet" ja "Pöialpoiss". Käesolevas teoses avaldatakse juttude tekstid tervikuna, lisatud on vähemtuntud lugusid, samuti kogumik valme, mis ilmusid 1675. aastal pealkirja all "Versaille' labürint".

Et kirjapandud muinasjutud lähtuvad suulisest pärimusest, siis tõi Perrault kirjandusse täiesti uue stiili, mida iseloomustavad lühikesed, kasinad ja täpsed laused, lihtsus, mõistetavus ja loogilisus – põhimõtted, mis on hästi jutustatud muinaslugudes jäänud kehtima tänini.

Oma eessõnas kirjutab autor, et valesiti teevad need, kes arvavad, et muinasjutud on vaid lugejate lõbustamiseks ja et nende ainesel pole mingit tähtsust. Tegelikult ei ole need tähtsusetud lookesed üldsegi nii tähtsusetud. Neis peitub õpetlik moraal ja lõbustav sisu on loodud vaid selleks, et need hõlpsamini arusaadavad oleksid. Võrreldes oma valmides peituvat moraalit antiikaegsega, ütleb ta: "Võib öelda vaid seda, et nii see /Psyche/ lugu kui enamik teisi, mis antiikautoritelt on meieni jõudnud, olid kirjutatud üksnes selleks, et lugejaid lõbustada, ilma et neil olnuks vähimatki seost heade elukommetega, millest antiikautorid sugugi ei hoolinud.

Teisiti on lood muinasjuttudega, mille mõtlesid välja meie esivanemad oma lastele. Nad ei rääkinud neid küll sama elegantselt ja kaunilt kui kreeklased ja roomlased, kes oma valme ilustasid, ent alati kandsid nad järjekindlalt hoolt selle eest, et nende lugudes oleks kiiduväärne õpetlik moraal. Kõikjal tasutakse heldesti vooruse eest, pahe leiab alati karistamist.

Muinasjutud
Charles Perrault
tõlkinud
Tatjana Hallap,
Madli Kütt ja
Madis Jürviste
köva köide
368 lk

ilmunud

Karupoeg jõuluvana juures
Hartmut Bieber
tõlkinud
Mari Eerme
20 lk
köva köide

Kui jõuluvana postisaan ühel ööl maja ees peatub, et viimased hilinenud soovikirjad jõuluvanale kokku korjata, hüppab karupoeg otsustavalt saanile... ja satub jõuluvana majja. Seal aga on uskumatult palju, mida avastada! Vahva pildiraamat väikesele lugejale, kus on palju aknakesi, mida laps saab ise avada.

Printsessiraamat
Caitlin
Matthews
tõlkinud
Marika Makarova
30 lk
köva köide

Kaunis raamat täis nõuandeid, õpetussõnu ja käitumisjuhiseid, mida peaks silmas pidama üks tavaline väike tüdruk, et temast saaks tõeline printsess. Kaant ehib suur kalliskivi ja raamatuga on väikestele printsessidele kaasas ka kroom.

Kirjad Felixilt
Annette
Langen ja
Constanza Droop
tõlkinud
Mari Eerme
36 lk
köva köide

Pika puhkuse lõpus juhtub midagi kohutavat: Sophie kaisujänes Felix läheb lennujaamas kaduma. See on väga paha lugu, sest Sophie ja Felix on lahutamatud. Kuid esimesel koolipäeval saab Sophie kirja Londonist, mille saatis valele lennukile läinud Felix.

Aga see on alles esimene kiri, mille Felix Sophiele oma maailmareisilt saadab. Sellele järgnevad kirjad Pariisist, Roomast, Kairoist, Keenia safarilt ja New Yorgist. Felixi kirjeldused kaugelest maadest ja seal elavatest inimestest on ühteaegu põnevad ja õpetlikud ning tema koos kirja leiab väike lugeja päris ehtsatest margistatud ümbrikutest.

Ehtsad kirjad ja väike reisimeenu-tustega kohver, mis raamatuga kaasas on, teevad selle maailmareisi lugejale peaaegu tõepäraseks.

Heegeldatud aksessuaarid
Helen Ardley
tõlkinud
Lii Tõnismann
128 lk
pehme köide

Helmestega ehitud lillkaunistusest ja glamuurihõngulisest peokotikesest õdusa keebi ja triibuliste käpikuteni – sellest raamatust saab inspiratsiooni nii algaja kui ka kogunud heegeldaja. Siin on 20 põhjalikku tööjuhendit moekate ja vahvate aksessuaaride heegeldamiseks, kaasa arvatud kotid, mütsid ja sallid.

Neist, kes on ohus

Pisihir oli traditsiooniliselt haritavatel viljapõldudel tavaline asukas, kuid tema arvukus on intensiivsete maaharimisviiside tulemusel oluliselt langenud.
Foto raamatust

Indrek Rohtmets

Kas teate mis ühendab järgnevalt ülesloetud liike – hiidalk, nõmmkana, rändtuvi, kvagga, kukkurihant, lammipapagoi, vandelnokk-kuningrähn? Nad kõik on inimtegevuse tulemusel välja surnud viimase paarisaja aasta jooksul, enamik isegi viimase sajandi kestel. Paraku hõlmab see nimekiri aga vaid murdosa kõigist inimese poolt hävitatud liikidest. Paljud neist on kadunud jälgi jätmata. Me ei saa kunagi teada, millised nad välja nägid ja millist rolli oma koduses koosluses mängisid.

Nimeka loodusraamatute autori George C. McGavini värskem teos "Ohustatud liigid. Elusloodus väljasuremise ohus" avab meile liikide väljasuremise tagamaad. Väga paljud meist on ju oma hingepõhjas loodusesõbrad ja valmis sügavalt kaasa tundma kõigile neile loomadele ja taimedele, keda iseloomustatakse väljendiga "väljasuremisohus". Paraku pikeneb niisuguse tiitliga elusolendite nimekiri iga aastaga. Tõsi, vahel võetakse mõne liigi nimi sealt ka välja, sest esimene sajanädaliku looduskaitset on kandnud teatud vilju. Näiteks lendab kalifornia kondor taas ja lumivalget araabia ooruksit võib jälle Araabia poolsaare liivalagendikel hulkumas näha.

Pilkukõitev pildimaterjal

Suurbritannias, Oxfordi ülikooli loodusloomuuseumis töötav George McGavini on oma kodumaal hinnatud kirjamees ja oodatud lektor. Ühe õige inglaseks valdab ta korralikult ka

peent naljategemise kunsti ning ütleb oma koduleheküljel kolme putukaliigi kohta, kes on tema järgi oma nime saanud, et küllap on need liigid nüüd tänuhäheks teda ennast uurima hakanud. Looduses on ju kõik vastastikku seotud!

Ohustatud liikide raamatus ei kuulu huumor siiski autori pagasisse, sest tegemist on tõsise ainevallaga. Küll on aga teos silmatorkavalt loogilise ja selge ülesehitusega ning varustatud erakordselt sisuka ja pilkukõitva pildimaterjaliga. Pea igalt leheküljelt vaatab vastu keegi, kelle looduses kohtamise võimalused on teie jaoks enam kui olematud.

Võimalikud väljapääsuteed

Metsikut loodust haaranud väljasuremise taga on ühe liigi, kes armastab ennast arukaks inimeseks nimetada, piiramatu paljunemistung. See on kaasa toonud vägivalla kogu ümbritseva suhtes. Kuidas seda vägivalda leevendada? – küsib G. McGavini. Esiteks tuleb mõista tsivilisatsiooni arenguga kaasnevaid ohte loodusele ja need saavad meie vaatluse all olevas teoses ka põhjalikult ning üldarsaadavalt lahatud.

Ei ole ju võimalik konflikte lahendada, mõistmata nende olemust. Juttu tuleb ka võimalikest väljapääsuteedest. Kes meist ei tahaks ümbritseva loodusega rahujalal elada? Piibiraamat oleks küll just nagu pannud inimese kõigi muude lojude üle valitsema ja mõni arvabki, et see on piisav õigustus jagada elusloodust kasulikuks ja kahjulikuks. Näib aga, et see osa Raamatute raamatust on samasuguse praktilise väärtusega nagu lugu üleilmsest veeuputusest.

Ülevaade ohustatud loomadest

"Ohustatud liikide" tähtsaim osa on ümmarguselt 120 lehekülje pikkune ülevaade ohustatud loomadest. Meie pilgu ees avaneb värvikas galerii gorillast korallideni, kellel kõigil aga paraku ühine kurvavõitu nimetaja. Kindlasti koputab just see osa teosest kõige mõistetavamal kujul lugeja südame-tunnistusele, sest olgu teooria kui hüva tahes, elu oksake on alati haljam.

Eriti sümpaatne on see, et autor ei jaga ohustatud liike tähtsateks ja vähemtähtsateks nagu seda ikka ja jälle juhtub. Näiteks tundub ju esmapilgul, et "imenunnu" suure panda hoidmine on palju olulisem kui näiteks Uus-Meremaa ühel rannikulähedasel saarel elava kilkritsiklase kaitse. Säärane suhtumine aga tasapisi hoopis laiendab liikide väljasuremist. Kõik tänapäeval elavad liigid on pikaajalise evolutsiooni tulemus ja selles plaanis võrdsed. Meil kõigil on kusagil ürgaegade hämaruses ühine esivanem.

Raamat meile kõigile

George C. McGavini raamatu oluliseks plussiks on kindlasti ka hoidumine dotseerimisest ja ametlikust kõnepruugist. Raamat on kirjutatud meile kõigile, tekstis on ilmekaid võrdlusi ja piisavalt faktoloogiat. Just nii piisavalt, et tulemus on käsiraamatuna kasutatav teos. Ja kahtlemata on see ka abiks igale õppurile ning õpetajalegi, loodusesõpradest rääkimata. Sisukas täiendus eestikeelsete loodust tundma õpetavate ja väärtustavate raamatute riulisse.

Oma tööga on toime tulnud ka tõlkijate kollektiiv, kellel kindlasti on selja taga tõsine võitlus kolliga, mis on kiusanud ja kiusab ka praegu kõiki tõlkijaid, kes loodusteauslikke raamatuid eesti keelde ümber panevad. Paljudel liigimedel ja mõnedelgi terminitel pole n-ö ametlikke eestikeelseid vasteid. Ei aita siis muu kui kiired konsultatsioonid asjatundjatega. Eestikeelsed looma- ja taimenimed registreeritud on järjekindlalt täienemas ja selle täienemise mootor on tihtipeale just loodusraamatute tõlked.

Autorist

Dr George McGavini on Oxfordi ülikooli lektor, Derby ülikooli entomoloogia külalisprofessor ning Kuningliku geograafiaühingu ja Linné ühingu liige. Lisaks teadusartiklitele on McGavini kirjutanud palju raamatuid täiskasvanutele ja lastele, samuti teeb ta aktiivselt kaasa raadio- ja televisiooni-saadetes.

Ohustatud liigid. Elusloodus väljasuremise ohus

George C. McGavini
tõlkinud Martin Kasemaa, Helen Rohtmets, Virve Sõber, Tiit Teder, Pille Urbas ja Peeter Vissak
192 lk
kõva köide

ilmunud

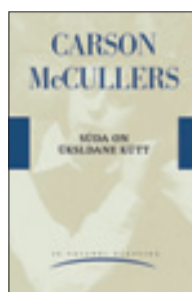

Hingelõom

Jaan Aps
illustreerinud Joonas Sildre
240 lk
kõva köide

Kasutades sõna ja pilti, toovad autorid teieni peadpööritava tempoka kriminaalse loo. Uus tööots paiskab noore mehe nimega Ojar koletute sündmuste keerisesse. Olukorda pingestab tema eraelu võrstsitav tasakaalutu iludus. Lõõmav tulekeeris ähvardab peagi nii hinge kui ka ihu.

"Hingelõom" leidis äramärkimist 2006. aasta romaanivõistlusel. Jaan Apsi esikromaan "Tähtis kevad" (Varrak, 2006) märgiti ära 2004. aasta romaanivõistlusel. Joonas Sildre on tunnustatumaid Eesti noorema põlve koomiksikunstnikke.

Süda on üksildane kütt

Carson McCullers
tõlkinud Riina Jesmin
Sari "20. sajandi klassika"
296 lk
kõva köide

Ameerika kirjanik Carson McCullers (1917–1967), 20. sajandi ingliskeelse kirjanduse üks säravaim esindaja, kirjutab käesoleva romaani 20-aastaselt. Ometi on selles küpsust ja lõpetatust, mida leidub vähestes raamatutes. Loo alus on paljuski tema enda kogemused, teoses kujutatud lõunaosariikide linn on ilmselt McCullersi enda kodulinn.

Romaani peategelane on John Singer – kurtumm, kelle ümber on kogunenud seltskond inimesi: 12-aastane tütarlaps, kindla tegevuseta joodik, kohvikupidaja ja mustanahaline arst. Neil on esmapilgul vähe ühist, välja arvatud see, et nad kõik on lootusetult üksikud ja et neile meeldib Singeriga suhelda. "Süda on üksildane kütt" on valusalt ilus ja unustamatu lugu inimliku soojuse ja lohutuse otsimisest.

Düün – Kapiitlisaal

Frank Herbert
tõlkinud Juhan Habicht
477 lk
kõva köide

Kuulus Düün, kõrbeplaneet Arrakis, on täielikult hävinud võimuvõitluses kunagise kosmilise impeeriumi asukate ja nende vahel, kes hajumiseks nimetatud protsessis kadusid kaugele tähtede vahele, ent aastasadu hiljem oma juurte juurde naasid. Bene Gesserit hakkab oma kaunist ja haljendavat, Kapiitlisaaliks nimetatud koduplaneeti sammhaaval kõrbeks muutma, et liivaussidel oleks, kus elada. Ent kas elu pikendavat melanži andvaid liivaussid kunagi üldse veel tekibki? Viimane romaan, mille Frank Herbert enne surma kirjutas, lõpetab Düüni legendide särava sarja, mis jääb igaveseks püsima ulmekirjanduse paremikku.

Arhitektuur

Jonathan Glancey
tõlkinud Triinu-Liis Looveer, Peeter Mikkov, Kalle Klein
512 lk
pehme köide

See mahukas teatmeteos räägib maailma eripalgelisest arhitektuurist, stiilidest ja ehitistest läbi viie aastatuhande, sumerite tsikuraatidest kaasagsete lennujaamadeni. Potala palee Tiibetis, Pekingi Taevatempl, Pompidou keskus Pariisis – raamatus on põhjalikud ülevaated kogu maailma ehituskunsti pärlitest. Sadadel värvifotodel tutvustatakse lugejale kuulsate hoonete ajalugu ja nende ehituslikke ning stilistilisi eripärasid. Samuti käsitletakse materjale ja tehnikaid, mida on ühel või teisel ajastul kasutatud ning antakse iga arhitektuuri stiili tüüpelementide ja dekoratiivsete eripärade kirjeldused.

Kunst. Maalid, skulptuurid, kunstnikud, stiilid, koolkonnad

Robert Cumming
tõlkinud Riina Jürgens, Tiina Kanarbik, Mari Kelve-Liivsoo, Anu Lamp, Ave Randviir
512 lk
pehme köide

See põhjalik, rikkalikult illustreeritud teatmeteos on kunstisõbrale hea kaaslane ning praktiline abistaja Lääne kunsti avastamisel ja hindamisel kunstimuseumides ja galeriides. Põnevad interpretatsioonid ja täpsed selgitused avavad kuulsa teoste peidetud tähendused ja sümbolid. Raamat sisaldab fakte ja ülevaateid tuntumatest autoritest läbi sajandite Fra Angelicost Zurbaránini, da Vincist Damien Hirstini. Tuuakse väljapaistvaid näiteid eri žanritest – kuidas need meistriteosed on loodud ja kus neid näha saab. Lisaks sisaldab teos ülevaated kunstivooludest ja eri stiilidest alates antiigist kuni kontseptsionaalse kunsti.

ilmunud

Eesti muusika biograafiline leksikon (EMBL)
I kd A–M
"Eesti biograafilised leksikonid"
534 lk
kõva köide

Uue EMBL-i väljaandmise mõte sündis sajandivahetusel, kui 1990. aastal ilmunud leksikon oli muutumas harulduseks ja vajadus täiendatud trüki järele oli ilmne. Ülesandeks seati talletada Eesti muusikamaastikku ajas ja ruumis võimalikult laiahaardeliselt. Valiku aluseks sai Avo Hirvesoo 1989. aastal koostatud "Eesti muusikute märksõnastik" (u 1500 nime), millele lisati loomeliitude ja professionaalsete muusikakollektiivide staažikad töötajad ning erialaühenduste soovitatud muusikud. Esimese köite ilmumise ajaks oli märksõnastikus 3086 nime, mis mahuvad kahte köitesse: I kd Aadre–Müür ja II kd Nachtigall–Üppis. II köide ilmub kevadel 2008.

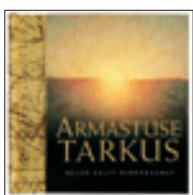

A JA O taskuteatmik. Eesti
526 lk
pehme köide

Mõne kuu pärast saab Eesti Vabariik 90-aastaseks. Igal pidupäeval vaadatakse ka peeglist ja ühe võimaluse selleks annab käesolev väljaanne. Taskuteatmik sisaldab ülevaatlikku teavet Eesti mineviku ja tänapäeva kohta arvudes, pildis ja sõnas. Eelmise väljaande ilmumisest on möödunud 14 aastat ning Eesti on selle aja jooksul palju muutunud. Põhjalikult on muutunud poliitiline kord ja majandus, aga ka Eesti seisund maailmas.

Kokku on teatmik on kaheksa teemavaldkonda: riik ja ühiskond, ajalugu, loodus, majandus, kultuur, usuelu, sport ja varia. Näiteks riigi ja ühiskonna teemadest leiavad käsitlemist tänapäeva ühiskonnakorraldus, asustus ja haldusjaotus, ning rahvastik; ajaloo osas on toodud Eesti ajaloo kronoloogia esiajaloo tänase päevani. Kultuurialasesse infosse on koondatud teave hariduse, eesti keele ja kirjanduse, kirjastamise ja meedia, kunsti ja arhitektuuri, muusika, teatri ja filmi alalt.

Kokku on teatmik on kaheksa teemavaldkonda: riik ja ühiskond, ajalugu, loodus, majandus, kultuur, usuelu, sport ja varia. Näiteks riigi ja ühiskonna teemadest leiavad käsitlemist tänapäeva ühiskonnakorraldus, asustus ja haldusjaotus, ning rahvastik; ajaloo osas on toodud Eesti ajaloo kronoloogia esiajaloo tänase päevani. Kultuurialasesse infosse on koondatud teave hariduse, eesti keele ja kirjanduse, kirjastamise ja meedia, kunsti ja arhitektuuri, muusika, teatri ja filmi alalt.

Armastuse tarkus
Helen Exley
kinkeraamat
tõlkinud
Aili Saks
172 lk
kõva köide

Ena Teresa on öelnud: "Me ei saa teha suuri asju, kuid me saame teha väikeseid asju suure armastusega." Nii võib öelda ka selle raamatu kohta: väike raamat, mis on kokku pandud suure armastusega. Siin on palju võluvaid tsitaate, mis kõnelevad armastuse tohutust mõjust isiklikus elus, perekonnas, keskkonnas, kus elame. Armastus leevendab kõike: ülekohtu, ebaõiglust, kannatusi.

Pilk ajaloo varjukülgedele

Salaühingud on saatnud inimühiskonna ajalugu selle algusaegadest saati. Juba neoliitikumi inimkooslustes andsid nõiad ja šamaanid vähestele väljavalitutele eesõiguse suhelda vaimudega. Vanaaja linnades korraldati kõrvu ametlike ja avalike kultusetalitustega ka võhikutele arusaamatuid müsteeriume. Suurte usundite veerel tekkis ikka ja jälle sekte, mille ilmutuslik sõnum pidi jääma kummalisel kombel varjatuks. Kiivalt hoitud saladus oli enamasti vaimset laadi, mõnikord esoteeriline, kuid ühiskonnas, mis üha enam püüdis kõiki eluvaldkondi endale allutada, tekkis poliitikas paratamatult vajadus luua mingi muu ühendus. Suutmata siiski asendada riigi ja kiriku kõikjale ulatuvat mõju, hakkas see ühendus tegutsema pörandi all.

Oma olemuse ja tegutsemisviisi poolest jäävad salaühingud ajaloos märkamatuks või ilmuvad avalikkuse ette üksnes põgusalt. Nende riituste üle valitsev vaikus ja sõnumi säilitamiseks vajalik salastatus on nad otsekui välja jätanud inimkonna ajaloost, mis on ju ometi ka salaühingute ajalugu. Ent just seesama tõik teebki nad võluvaks. Võlu on seda suurem, et kõik teavad, et paljudel nende ühingute nähtamatul, kuid mõjukail liikmel on olnud oluline osa erinevate ühiskondade poliitilises, sotsiaalses ja vaimses elus. See on üsna tüüpiline arusaam, mis loob soodsa pinnase kõikvõimalikele eksiarvamustele ja kõige absurdematele kuulustele alates "vabamüürlaste vandenõust" *Opus Dei* oletatava mõjuni, alkeemikute *Magnum opus*est mafia kõikvõimsuseni. Juba pelgalt asjaolu, et tegemist on salauhinguga, peaks päevavalgele tooma ühingu kurjad kavatsused ja äratama inimeses kahtlust.

Rudolf Steineri projekti järgi ehitatud Goetheanum asub Šveitsis Dornachis ja on tänapäeval Antroposoofilise Seltsi ning koolituskeskuse asupaik.

Foto Erich Lessing

Asjatundmatu inimese silmis läheb kõik hõlpsasti segi ning see soodustab ärevust tekitavate ja jaburate tõlgenduste tekkimist. Selle usulisi, poliitilisi ja kuritegelikke salauhinguid ning salajasi initsiatsiooniühinguid käsitleva raamatu eesmärk on tuua kas või pisutki selgust sellesse, millised olid ja on tänapäevalgi mõned kuulsamad salauhingud ning valgustada ajaloo varjatud külgi ja ühtlasi uuesti jalgule seada mõningaid vajalikke tõdesid.

Salaühingud
Jean-François Signier, Renaud Thomazo (toim)
tõlkinud
Ülle Udam
240 lk
kõva köide

Raamat põhjuste otsijale

Tiit Noorkõiv

Miks puhkevad sõjad? Millised on nende põhjused, vormid ja mõtted? Kes on sõjateatri tegelased ja millised on panused selles mängus? Neile ja paljudele teistele selle valdkonna küsimustele vastuseid otsiv (ja pakkuv) Prantsuse politoloog François Géré teatmeteos on asendamatu abiline igale inimesele, kes soovib põhjalikumalt mõista tänapäeva rahvusvahelisi suhteid ja julgeolekupoliitikat. Rohkete detailsete kaartide, skeemide ja fotodega varustatud tekst annab kõikehõlmava ülevaate 20. sajandi sõjalistest konfliktidest, näitab, kuidas on igäüks neist tekkinud ja arenenud ning millised on nendega seotud riskid ja ohud meie sajandile.

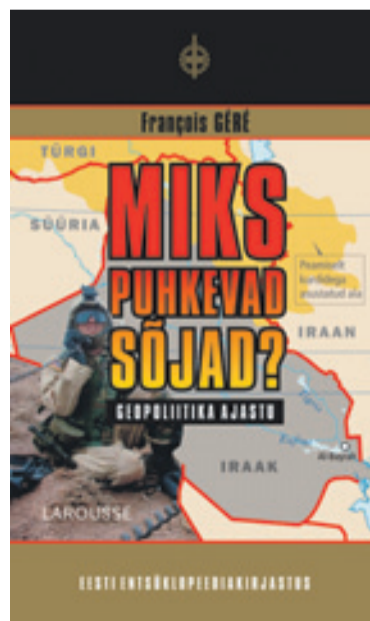
Käesoleva sajandi sõjalised konfliktid ja konfliktiohtlikud piirkonnad on koondatud eraldi peatükki. Kuid autor ei ole piirdunud ainult konkreetsete konfliktide käsitlemisega. Ta püüab avada ka nende tagamaid, näidates arenguid ajas ja ruumis ning andes iseloomustuse konfliktides osalevatele

ja nende käiku mõjutavatele organisatsioonidele ja isikutele. Omaette peatükis on esitatud analüütiline ülevaade mitmest sõjalisi konflikte mõjutavast strateegilisest tegurist nagu joogivee ja põllumajandusliku maa vähesus, demograafia, rahandus ja strateegilised ressursid. Eitatud on statistiline kirjeldus ja hinnangud võimalikele probleemidele.

Autoritest

François Géré (1950) on ajalooteaduste doktor ja professor, kaitseküsimuste konsultant mitmete väljaannete juures, Prantsuse diplomaatia ja kaitseinstituudi direktor, paljude geopoliitikat, sõjandust ja rahvusvahelisi suhteid käsitlevate raamatute autor.

Raamatut 2003.–2007. aasta sündmustega täiendanud Kalev Stoicescu (1965) on julgeoleku- ja kaitsepoliitika ekspert, endine suursaadik OSCE juures Viinis ning USA-s, Kanadas ja Mehhikos, praegu kaitsenõunik Pariisis.

Miks puhkevad sõjad?

Geopoliitika ajastu
François Géré
täiendanud Kalev Stoicescu
tõlkinud Evelin Rand ja
Andres Raudsepp
232 lk
kõva köide

ilmumas

Kindral, kes ei soovinud sõda
Makoto Onodera
– Jaapani
sõjaväeatašee
Riias, Tallinnas
ja Stockholmis
Yuriko Onodera
tõlkinud Agur Benno
248 lk
kõva köide

Viimasel ajal on Eesti lugejani jõudnud palju raamatuid Teisest maailmasõjast. Põhjalikult on käsitletud Saksamaa ja Nõukogude Liidu ning lääneriikide osalust sõjas. Hoopis vähem on kajastatud Jaapani huvisid, eesmärgid ja tegevust. Seda tühikut täidavad osaliselt Yuriko Onodera terava pilguga jäädvustatud ja osava sulega kirja pandud mälestused oma abikaasa Makoto Onodera teenistusest sõjaväeatašeenä Läänemere ääres Teise maailmasõja eel ja ajal.

Kuna tegemist on memuaaridega, ei maksa neist otsida igakülgset ajaloolist korrektsust. Pigem on huvitav teada saada, kuidas Jaapani sõjaline diplomaatia tollaseid sündmusi nägi ja tõlgendas. Raamatus tulevad ilmekalt esile Jaapani poliitilise ja sõjalise juhtkonna seas valitsenud erimeelsused ja pinged, mis sageli omandasid isikutevahelise konflikti varjundi. Samuti on põnev lugeda jaapanlaste arvamusi oma sõja-aegsete liitlaste ja vastaste kohta. Eesti lugejale muudavad teose eriti paeluvaks rohked sissevaated sõjaeelsete Balti riikide olustikku ja Jaapani diplomaadi hinnangude Läänemere ääres toimunud sündmustele ning Eesti sõjaväelaste ja eriti luurajate tegevusele.

Yuriko Onodera mälestustele lisab võlu seegi, et ta ei räägi mitte üksnes teenistusega seotust, vaid kirjeldab ka Jaapani naise elamusi ja tundeid võõras keskkonnas sel erakordsel ajajärgul ja kaugel oma lastest.

Eesti rahvakultuuri leksikon
koostanud
Ants Viires
3., täiendatud ja
parandatud
trükk
432 lk
kõva köide

Eesti on Euroopas kultuuriliselt seisnud pikki sajandeid, isegi aastatuhandeid lääne ja ida piiril. See vaheasend on määranud meie vana rahvakultuuri palgejooned, on muutnud selle kordumatult omanäoliseks. Vastavaid iseärasusi on Eesti etnoloogid püüdnud selgitada juba terve sajandi vältel.

"Eesti rahvakultuuri leksikoni" autorid seadsid oma eesmärgiks koostada teaduslik käsiraamat, mis rahuldaks ka laiemat lugejaskonda. Raamatus on umbes tuhat märksõna, tähelepanu keskmes on Eesti traditsiooniline talurahvakultuur. Käsitletakse peamiselt omaaegseid elatusalasid ja nendega seotud ainelist kultuuri, millele lisanduvad kombid ja tavad, rahvakalender, uskumused ja rahvameditsiin.

Taani ristisõjad Läänemere ääres

Linda Kaljundi

teaduslik toimetaja

“Taani ristisõjad – sõda ja misjon Läänemere ääres” on mitmeski mõttes tähelepanuväärne raamat, seda Taani ja Eesti ning laiemagi lugejaskonna jaoks. Taani kuningate ja piiskoppide algatusel peeti Läänemere ääres terve keskaja vältel maha mitmeid ulatuslikke ristisõdu ning kavad üha uute retkede ettevõtmiseks hakkasid vaibuma alles reformatsiooni järel. Kumatigi vajas see kuulsusrikas ristisõjaminevik hiljem pea täielikku unustusse, mahtumata pikka aega ei luterliku Taani enesekuvandisse ega ka taanlaste rahvusliku ajalookirjutuse kaanonisse.

Ajaloolaste ja ka laiema publiku huvi selle teema vastu sai alguse alles kümmekond aastat tagasi ning liialdamata võib öelda, et siin mängis kesksel rollil just see, esmatrükis 2004. aastal ilmunud raamat, millel Taanis oli suur menu. Täna on sellest ilmunud juba ka teine trükk (2006), mis on alus ka eestikeelsele väljaandele. Enamgi veel, praeguseks on see käsitlus avaldanud olulist mõju ka Läänemereade keskaja uurimisele laiemalt, kus siinsete ristisõdade uurimise uue tõusulaine peamised eestvedajad on olnud just Taani ajaloolased, eelkõige käesoleva raamatu autorid.

Ristisõdade tähendus on laienenud

Millest säärane huvitõus? Polnud ju veel üsna hiljuti Läänemere äärseid ristisõdu olemas ka laiema rahvusvahelise lugejaskonna ja ristisõja-ajaloolaste jaoks. Üks põhjus on kindlasti 1980. aastatel valdavaks muutunud uus, nn pluralistlik ristisõjadefinitsioon, mille mõjul on nüüdseks ristisõdade hulka arvatud lisaks Pühale Maale tehtud sõjaretkedele ka mitmed Euroopa raja- ja südamaadel paavsti heakskiidul aset leidnud ja kristlaskonna kaitsmise retoorikast kantud sõjakäigud. Nimetagem näiteks Pürenee poolsaare tagasivallutamist moslemite käest või katarite ja paljude teistegi väärusulisteks kuulutatud rühmade vastu peetud sõdu.

Selles uues ristisõdade kaanonis on endale koha kindlustanud ka 12. sajandil alguse saanud Läänemere ristisõjad, mille kesksed sündmused on sakslaste ja taanlaste sõjakäigud vendide vastu ning Liivi- ja Eestimaale, rootslaste

Üksküla piiskopi residentsi ja linnuseni jõudsid vaid väikesed laevad ning paadid. Suuremad maabusid Daugava suudmes ning laadisid lasti väiksematesse paatidesse, mis liikusid ülesvoolu Ükskülasse.

Joonistus Niels Willum Andreassen

retked Soome, Karjala ja Vene vürstiriikide aladele ning Saksa Ordu pidev ristisõda preislaste ja leedulaste vastu, mis kestsid kuni 14. sajandi lõpuni.

Just nendest Läänemereade ajaloo jaoks nõnda määravat rolli mänginud sündmustest käesolev raamat põhjalikult räägibki. Andes ülevaate taanlaste poolt peetud ristisõdadest alates 1147. aastal alanud vendi ristiretkega ja lõpetades plaanidega korraldada 16. sajandi alguses ristiretk Indiasse, tõlgendab see teos Läänemere-äärseid sõjaretki aga ühtlasi osana üleeuroopalisest ristisõjaliikumisest ja laiema arengutest. Neid vaagitakse tihedas seoses poliitilise ja sotsiaalajaloo, mis annab hea ettekujutuse ristisõjaliikumise seostest kuninga ja suurnike, piiskoppide ja paavsti ning munga- ja rüütliordude võimu kindlustumise, aga ka sõjanduse ning ühiskonna militariseerumise, linnade ja kommunikatsiooni arenguga. Selle kõrval ei unune autoreil aga käsitleda ka retkede praktilist korraldust ja ristisõdjate motiive ning rohkeid nn mõõgamisjoniga seotud probleeme.

Seega ei maksa lasta end ära petta raamatu lugejasõbralikust formaadist ja rohketest illustatsioonidest – see teos ühendab endas üsna haruldasel

moel nii ladusa stiili kui võimaluse saada ülevaate kaasaegses ristisõdade uurimises valitsevatest uusimatest suundumustest. Tuleval aastal ilmubki raamatu tõlge inglise keelde ühes suuremas rahvusvahelises teaduskirjastuses Brepols.

Oluline täiendus ajaloo huvilisele lugejale

Millist huvi võiks see raamat aga pakuda Eesti ajaloo huvilistele? Tähelepanuväärne on juba seegi, et teos lisab meie lugemislauale ühe eestikeelse ristisõdade teemalise raamatu, kus neid on siiani üsna kasinalt. Ühtlasi on see Eesti lugejale oluline täiendus originaalis juba enam kui kahekümne aasta eest ilmunud Eric Christianseni raamatule “Põhjala ristisõjad” (e. k 2004). Ühelt poolt pakub see põnevat pilguheitu Eesti keskajaga, vaagides mitte ainult Taani Eestimaa valduste ajalugu kuni nende müümiseni Saksa ordule 1346. aastal, vaid ka taanlaste hilisemaid püüdlusi Eestis kanda kinnitada.

Teisalt tuleks aga veelgi enam hinnata raamatut tervikuna. Asetab see ju Eesti vanema ajaloo senisest laiemas konteksti, osutades siinsete ristiretkede seostele nii üldise ristisõjaliikumisega kui ka Läänemere kallastel toimunud

varasemate retkedega. Ent samuti pakub see võimalust näha neid sündmusi vaatenurgast, mis on meie, olgu siis baltisaksa või eesti rahvuslikus traditsioonis üsnagi haruldane. Tõstes peategelase rolli Riia sakslaste asemel taanlaste, tuletab raamat ühtlasi meelde, et paljud siinsete ristiretkede ja vanema ajaloo kulgu suunanud sündmused said alguse hoopis Taani kuningate või peapiiskoppide algatusel.

Taani ristisõjad – sõda ja misjon Läänemere ääres

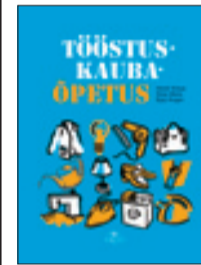
John H. Lind, Kurt Villads Jensen, Carsten Selch Jensen ja Ane L. Bysted tõlkinud Ivar Rütli ja Kalle Kroon teaduslik toimetaja Linda Kaljundi 672 lk kõva köide

ilmunud

Vana Võru: ehitised ja inimesed
koostöös Fr. R. Kreutzwaldi memoriaal-muuseumiga 144 lk kõva köide, ümbrispaber

Võru linn, mis rajati 1784. aastal peaaegu tühjale kohale, on oma loomise hetkest olnud linn. Linn kasvas jõudsalt 19. sajandi teisel poolel. Sajandi lõpus valminud Valga–Pihkva raudteega sai Võru otseühenduse Riia ja Peterburiga.

Tööstuskaubaõpetus
Heldi Kikas, Sirje Mets, Epp Koger 282 lk kammköide

Kutsekoolideõppuritele ja tegevmeeskondadele mõeldud õppematerjal teeb lühikeseks sissejuhatakse tööstuskaubaõpetuse ainesse, püüab luua süsteemi ja anda ülevaate erinevate kaupade liigitamisest, omadustest ja kasutamise ohutusest.

Käsitletavad teemad hõlmavad järgmisi tooteid: kodukeemia, majapidamine, paberi- ja kooli- / bürookaubad, elektrikaubad, mänguasjad, tekstiil, sukad-sokid, jalatsid, kosmeetika ja parfümeeria.

ilmumas

Globaliseerumise atlas
tõlkinud Juta Voogla 192 lk pehme köide

Tegemist on Prantsuse pressiväljaande *Le Monde diplomatique* põhjaliku maailmaprobleemide käsitluse tõlkega. Iga teema juhatab sisse temaatiline artikkel Eesti vastava ala asjatundjalt. Suureformaadilise raamatu peatükid on pühendatud keskonnale, uuele geopolitikale, võitjatele ja kaotajatele, konfliktipiirkondadele ning Aasia esiletõusule.

Mihhail Bulgakovi romaani "Meister ja Margarita" kommentaarid
koostanud Irina Belobrovtseva ja Svetlana Kuljus tõlkinud Jüri Ojamaa 376 lk kõva köide

Lugeja kulgeb läbi Bulgakovi-aegse Moskva, saab osa romaani maagiast ja vabamüürlikust sümbollikast, mõistab GPU-NKVD rolli Meistri saatuse määramisel. Juttu tuleb ka romaani tegelaskujude prototüüpidest. Selgub, et isegi Saatanal oli mitu eeskujut – alates poeet Majakovskist ja lõpetades Ameerika suursaadiku Bullitiga.

Ajaloolist tõde püüdmä

Raamat “Alasi ja haamri vahel” käsitleb 20. sajandi ajaloolis-poliitilisi sündmusi ja nende telgitaguseid Euroopa mastaabis. Autor Tiit Made on tuntud majandusteadlane, väliskommentaaritor, poliitik ja ajaloo huviline. Nii otsibki autor ajaloolist tõde läbi oma kogemuste ja vaatenurkade.

Käesoleva monograafia õhustiku määrab suuresti raamatu pealkirjas sisalduv kujund. Olid ju Nõukogude Liit ja Saksamaa justkui alasi ja haamer, mille vahele jäid Eesti, Läti ja Leedu, Nõukogude Liidu koosseisu inkorporeeritud riigid, samuti kümnend Kesk-Euroopa ja

Balkani rahvad. Ei tasu karta, et tegemist on diktatuuri- ja valitsemishimuliste riikide poolt kardetud ajaloo ümberkirjutamisega. Seda pole võimalik teha, sest alasi ja haamri oma ja teiste rahvaste kallal toime pandud sigadused räägivad enda eest. Teoses on need teod lihtsalt ja kiretult ritta seatud. Iga lugeja teeb oma järeldused ise.

Raamatus esitatakse Venemaa ja Saksamaa ambitsioonid ja nende maailma rahvaste allutamise ning koloniseerimise etapid populaarses vormis. Veel kord räägitakse lahti Balti riikide kahe iseseisvumise sündmustik, käsitletakse

Nõukogude bolševike esilekerkimist ja ajalooareenilt kadumist ning ambitsioonikate sakslaste tõusu, langust ja uut tõusu. Autor kaardistab ka Venemaa ümber koondunud NSV Liidu ekliiduvabariikidest moodustatud Sõltumatute Riikide Ühenduse vastuolulise ja vähese perspektiiviga olukorra.

Rikkalikult illustreeritud, ajalooliste kaartide ja skeemidega varustatud raamat jõuab oma sündmuste esitamisega tänapäeva. Nende kaante vahel on ka aprillikuisse Eesti pronksöö märuli analüüs, mis on esimene omataoline eestikeelses ajalookirjutanduses.

See on Tiit Made teine monograafia Euroopa kommunistlikust ikkest vabastatud maade ajaloo raamatute sarjas.

Alasi ja haamri vahel

Tiit Made 816 lk kõva köide

ilmunud

Juhtimise mängureeglid
Richard Templar
tõlkinud
Evelin Schapel
kujundanud
Irina Tammis
232 lk
pehme köide

Kas tahaksite olla üks neist juhtidest, kes liigub suuremate jõupingutusteta aina edasi ja aina kõrgemale, hoolimata võimatutena tunduvatest sihtmärkidest ja ülekoormusest? Kui jah, siis on vaja juhtimise mängureegleid. Need muudavad teie elu kergemaks ja edu märgatavamaks.

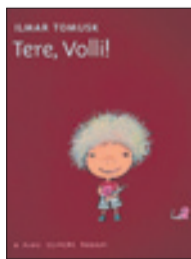
Võit hasartmängu-sõltuvuse üle
Alex Blaszczynski
tõlkinud
Eve Rütel
kujundanud
Tõnu Kaalep
240 lk
pehme köide

Raamat on abivahend inimestele, kellele hasartmängimine pole pelgalt meelelahus, vaid vastupandamatu vajadus, mis mõjutab ebasoodsalt nende elu kõiki aspekte ning toob muret perele ja sõpradele. See raamat on hea teejuht ka tervishoiuspetsialistidele. Raamatus on selgitused, kuidas kujunevad ja keda ohustavad mängurõõmprobleemid, teraviklik eneseabiprogramm ja seirelehed.

Tuulehoog löi vetesse
Juhan Liiv
koostanud
Jüri Talvet
kujundanud
Kersti Tormis
312 lk
kõva köide

Üks põhjalikumaid seni ilmunud valimikke Juhan Liivi loomingust. Kuueks tsüklikuks – armastus, luule ja laul, olemasolu, loodus ja inimene, isamaa ning mõttesalvid ja killud – jagatud kogumik sisaldab Liivi lüürika paremikku ja ka tema vähem tuntud luuletusi, mis annavad hea ettekujutuse luuletaja stiilist ja maailmapildist.

Tere, Volli!
Ilmar Tomusk
pildid
joonistanud
Kirke Kangro
sari "Minu esimene raamat"
128 lk
kõva köide

Volli ei ole välja mõeldud nagu Ämblikmees või Pipi Pikksukk, ta on päriselt olemas. Vollile ei meeldi tegevusetult lakke vaadata ja oodata, et keegi temaga tegeleks, ta tegutseb ise. Ning isegi siis, kui Volli teinekord igavusest korraks lakke vaatab, tuleb talle kohe pähe trobikond vahvat ideed, millest kas või ühe teoks tegemine paneb ema õhku ahmima ning isa igavikuliste väärtuste mõtlema.

Anni-raamatud saavad uue osa juurde

“Mis sinuga juhtus, Ann” on kolmas Anni-lugu. Raamatutest “Kuidas elad, Ann?” ja “Mis teha, Ann?” tuttav Ann Kees satub talle seni tundmatusse olukorda: oodata on väikevenda ja ta ei olegi enam peres kõige olulisem. Ann soovib vaid, et kõik oleks jälle nii nagu enne ning hetketuju ajal lausunud palve langenud inglite poole kipub üsna koledal moel tõeks minema. Samal ajal tuleb Anni ellu uus klassiõde Maya, kelle hämaravõitu tuttavatel loodab ta palve tagasivõtmise asjus abi saada.

Katkend raamatust

Ma olin netist lugenud arvukalt hoiatusi mustade jõududega tegelemise eest. Mul ei olnud õrna aimugi, kuidas deemonid kutsuda, kas nad tulevad, mis see täpselt tähendab – ja lõppude lõpuks, kas nad tegelikult ikka on üldse olemas?

Aga mul valutas seest nii, et ma pidin vähemalt proovima. Nagunii teen kõike valesi, ja siis nad ei tule, rahustasin ennast. Aga siis olen vähemalt püüdnud. Ja võib-olla lõpetab siis see kurbuse kass mu kurgus küüntega kraapimise?

“Azazel,” ütlesin ma vaikselt, poolleidi lämbudes, “Azazel, Behemoth, Tamiel, Armaros, Zagieli, Lucifer... Azazel, Behemoth, Tamiel, Armaros, Zagieli, Lucifer,” vannutasin ma hinge põhjast, “tulge ja aidake mind, andke mulle tagasi minu koht maailmas, tehke nii, et kõik oleks nagu enne.”

Ei tea miks tekkinud õhupuudus

Aidi Vallik, Eestis väga populaarse Anni-sarja autor on valmis saanud sarja kolmanda raamatu.

Foto Elmo Riig/Sakala/Scanpix

ajas mu hingeldama. Pea käis ringi.

“Azazel, Behemoth, Tamiel, Armaros, Zagieli, Lucifer, tulge mu juurde, aidake. Andke mulle tagasi minu koht maailmas, tehke nii, et kõik oleks nagu enne,” sosistasin läbi lämbumistunde.

Ja veel. Ja veel kord. Iga korraga hakkas mul järjest halvem, silme eest kiskus mustaks, pulss peksis saja juures. Mul oli õudne, mul oli hirm, ja ometi ma pigistasin käed rusikasse, nii

et küüneotsad rebisid katki peopesade nahka, ja muudkui kordasin ja kordasin:

“Azazel, Behemoth, Tamiel, Armaros, Zagieli, Lucifer, tulge... andke mulle tagasi koht maailmas...”

Ma ei tea, kas jäin magama või kadus pilt eest. Oli see uni või minesus? Ainus, mis tean – ei olnud ühtegi unenägu, oli pikk ja tühi, raske pimedus.

Mis sinuga juhtus, Ann?

Aidi Vallik
kujundanud
Irina Tammis
248 lk
kõva köide

Piisad kannatuste ookeanist

Rutt Hinrikus
raamatu koostaja

Patarei vanglas on hoitud süütuud ja süüdlasi. Eestlasele on see eelkõige ülekohtuse kinnipidamiskoha sümbol. Selle sünge ja võimsa maja poole on vaadatud hirmu ja õuduse, aga vahel ka põnevuse või uudishimuga. Sellest vangimajast on lauldud laule. Selle vangla luugi taga on lootuse ja lootusetuse vahel oodanud kinnimõistetud inimeste lähedased. Siit on alanud teekonnad külmale maale ja sinna, kust tagasi ei tulda. Nende seinte vahel on istunud tuhanded nõukogude massirepressioonide süüta ohvrid, sõjajärgsest vastupanust osavõtjad, vähesed hilisemate aastate vabadusvõitlejad, tuntud ja tundmatud inimesed.

Raamat “Võimas ja sünge Patarei” sai alguse 2002. aastal Merle Karusoo kirjas, milles ta ühenduse Eesti Elulood juhataja liikmena tegi ettepaneku korraldada elulugude kogumisvõistlus Patarei vangla mälestustest. Mälestuste kogumist kannustas kohustus, et pärast vangla likvideerimist ja enne, kui Patarei hoone saab uue näo, tuleb jäädvustada võimalikult palju selle senisest ajaloost.

2003. aasta jaanuari lõpuks laekus Eesti Kirjandusmuuseumile veidi üle saja kaastöö, mis olid varustatud märgusõnaga “Patarei”. Tehti ka pool tosinat pikemat intervjuud. Saadetud mälestu-

sed jutustasid enamasti ajast, millest oli möödunud ligikaudu pool sajandit. Valdavalt meenutati vaid Patarei vanglaga seotud elujärku, kuid saadeti ka mõned tervikelulood. Paaril korral oli kogutud rohkem kui ühe inimese mälestusi. Mõnel puhul saadeti eluloo Patareis möödunud osa kas väljavõttena käsikirjast või ka juba trükitis ilmunud raamatuna, juhtides kaaskirjas tähelepanu vastavatele lehekülgedele. Paljusid neist, kes viidi Patareisse sõjajärgsel ajal, ei ole enam, kuid järglased hoiavad mälestuste käsikirju ning saatsid väljavõtteid vastusena elulugude ühenduse pöördumisele.

Nagu eeldati, saatsid kinnipeetute kõrval oma tähelepanekud mitmed, kes olid Patareis viibinud kas töö pärast või muul põhjusel. Patareis on alati olnud ülekaalukalt mehed, kuid saja kolmeteistkümne arvele võetud teksti autoritest on naisi nelikümme kolm.

Okupeeritud Eestis said oma mälestusi avaldada vaid vangis istunud kommunistid, ilmutati kogumikke (“Trellide taga”, 1962) või ka mälestusraamatuid (Arnold Veimer, Richard Ehrlich jt), milles isiklike mälupeilide osa kummastavalt varju oli jäänud. Välis-Eestis ilmusid vabadussõjalaste süüasjas vangistatud William Tomingase mahukad mälestused (New York, 1970; Tallinn, 1992), millest käesolevasse raamatusse on valitud mõned katkendid, andmaks pilti 1930. aastate Patareist.

Vangla aeg seisab, ümbrus ei muu-

Patarei vangla sein. Foto Kristo Konks

tu, kogemused ja kannatused korduvad. Nõnda aastakümnete jooksul. Seetõttu ei ole käesolevasse valikusse võetud kõiki hästi ja elamuslikult kirja pandud meenutusi, vaid on püütud leida erinevaid pilte ja vaatenurki. Seetõttu on kasutatud ka mõningate varem ilmunud tekstide katkeid.

Kui koguda kokku kõik seni ilmunud mälupeilid Patareist, mahuks need vaevalt ühte köitmesse, aga kui kaante vahele kokku panna kõik käsikirjalised mälestused, oleks neis ikkagi vaid piiratud osa inimlike kannatuste ja üleelamiste ookeanist.

Võimas ja sünge Patarei

Mälestused
Patarei vanglast 1924–1990
koostanud
Rutt Hinrikus
kujundanud
Tõnu Kaalep
304 lk
kõva köide

Eestimaa aadlike vapid

Ando Pajus

See raamat on 1837. aastal Tallinnas ilmunud Paul Eduard Damieri teose "Vapiraamat kõikide Eestimaa aadlinimistusse kuuluvate perekondade kohta" täiendatud väljaanne. Originaali vapivärvid ja -metallid olid varem edastatud mustvalgelt, viirutuste abil. Siin reprodutseeritud eksemplar erineb teistest teadaolevatest selle poolest, et vapid on ilmselt teose kunagise valdaja poolt 20. sajandi algul ilmsele vastavalt viirutustele käsitsi koloreeritud.

Damieri raamatu tähtsus seisneb selles, et arvatavasti esmakordselt suudeti teha pildiline kokkuvõte Eestimaa rüütelkonna aadlivappidest. Ühtlasi on raamat hea allikas baltisaksa aadlivappidest 19. sajandi esimesel poolel, mille alusel on võimalik välja tuua hiljem vappidega toimunud muudatusi.

Uues väljaandes on igale vapile lisatud lühike ülevaade suguvõsa päritolust ja ajaloo, mainitakse silmapaistvamaid isikuid. Eessõnas on ära toodud sissejuhatus heraldikasse, lühikäsitte kohalike vappidest kunstilistilise arengu ning Eestimaa rüütelkonna kohta.

Eestis järgis kohalik heraldika teisel maadel alguse saanud eeskujusid. Varasemad vapikujutised pitsatitel 13. sajandist ja hauaplaadidel ning muudel raidkividel alates 14. sajandist edastavad tollal Euroopas laialt levinud lihtsat, labida tera meenutavat kolmnurkset nn gooti vapikilpi, pitsatitel leiab mõnikord kilbi kohalt kiivri koos ehisega. 15. sajandil ilmuvad kiivrid ja kiivriehised ka raidkividele.

Alates 15. sajandi viimastest aastakümnetest muutub kilp keerukamaks

ja ebasümmeetriliseks. Hilisgootipärane heraldika jääb Eestis kasutusele 16. sajandi keskpaigani, alates sajandi teisest aastakümnest ilmneb heraldilistes kompositsioonides kohati renessansile iseloomulikke esinduslikkuse ja selguse taotlust.

Barokk saavutab oma haripunkti 17. sajandi lõpu ja 18. sajandi esimese poole puust nikerdatud vappepitaafides, peamiselt Tallinna toomkirikus. Ülekuhjatud ja lopsakates kompositsioonides leiab kohalik heraldika esmakordselt iseseisva, ainulaadse väärtuse. Alates 18. sajandi teisest poolest toimub lihtsustumine ja 19. sajandi epitaafid võivad nimetada historitsistlikeks. Vene heraldika, mis kujuneb 18. sajandil, võtab eeskujuks peamiselt Püha Rooma keisririigi Viini kantseleist väljastatavad vapid. Paberil edasi arenenuna on sellel 18. sajandi lõpul kindlad iseärasused – nn prantsuse tüüpi lihtne kilp väikese jätkega keskel, alaservas ning trellidega, otsevaates kiiver.

Historitsistlikud heraldilised kujutised Eestis 19. sajandi teisel poolel ja 20. sajandi algul ammutavad eeskujusid varasemast ajast, vapikilpide kujud on mitmekesine, esineb nii lihtsustatud kui ka keerukamaid kompositsioone ja üldiselt on klassitsistlikust jäikusest vabanenud heraldilised kujutised ka tunduvalt ilmekamad.

Eestimaa rüütelkonna vapiraamat

Paul Eduard Damier
Ando Pajus
kujundanud
Andres Tali
200 lk
köva köide

Krahv von Tolli vapp. Originaali koloreeritud eksemplar Aivo Aia kogust.

Punaarmee tõeline sõda Põhjalik ülevaade sõjalennukitest

Catherine Merridale'i raamat Punaarmee on uuenduslik, sest keskendub kindralile ja diktaatorite asemel tavalise vene sõjamehe kogemustele. Lugeja ette astub Ivan, vene jalaväelase arhetüüp.

Autor on uurinud kirju, päevikuid, sõjaväelisi ülestähendusi, riikliku julgeoleku dokumente ja sadade ellujäänute tunnistusi. Ta on kasutanud NKVD ettekandeid lahingumoraalist, uurimusi haigustest ja vigastustest ning lahingutest põhjustatud närvivapustuste ehtsuse eitamist. Kuuleme nende meeste tunnistusi, kes on enesetapjalikes rünnakutes kohe surma minemas, ja nende omi, kes elasid üle nõukogude või saksa vangilaagrid, mille ainus eesmärk oli inimesed surnuks näljutada. Merridale püüab mõista, kuidas suutsid sõdurid nii kaua võidelda režiimi eest, mis kohtles neid nagu kõntsa või kahuriliha.

Isegi tänapäeval ei soovi Venemaa, et Suure Isamaasõja müüti rüvetaks hirm, argus, marodööritsemine ja vägistamised, kõik Punaarmee tehtud koledused, mida ei saa lahutada miljonite hukkunud Ivanide eludest, kes samas peatasid Hitleri vallutusretke. Autor

refereerib salastatud uurimusi Punaarmee sisemisest olukorrast ja usutleb osalejaid.

Sõjameeste kogemusi esitatakse Venemaal peetud sõjast suurepäraselt jutustatud loo taustal. Viimases peatükis näitab Merridale, kuidas sõjaveterane on Stalini ajast Putini Venemaani pidevalt kas kõrvale heidetud või poliitilistel eesmärkidel ära kasutatud.

Catherine Merridale on Londoni ülikooli ajaloo professor. "Ivani sõda" pälvis 2007. aastal maineka USA sõjaajaloolaste ühenduse Arthur Goodzeiti nimelise preemia, seda on kiitnud mitmed mainekad ajalookirjanikud nagu Antony Beevor ja Tony Judt.

Ivani sõda. Punaarmee aastatel 1939–1945

Catherine Merridale
tõlkinud Maia Boltovsky
kujundanud
Mae Rand
448 lk
köva köide

Algul tarvitati õhujõude peamiselt vaatluse ja luure eesmärgil, alles hiljem hakati lennukitele lisama relvastust. Tänapäeval on sõjalennukite tootmine tohtu tööstusharu, kus kasutatakse tehnoloogiaid ja materjale, mida lennunduspioneerid ei oleks osanud ettegi kujutada ning tegeldakse lennukite kohandamisega kaugjuhitavateks lahingulennukiteks.

Raamat "Tänapäevased sõjalennukid" pakub põhjalikku ülevaadet seitsmekümne viiest kõige olulisemast militaarselt otstarbel kasutatud või kasutatavast lennukist, mis on konstrueeritud pärast Teist maailmasõda – alates varasest reaktiivmootoriga lennukitest nagu Convair F-106 ja MiG-15, lõpetades üliloomsate ja aukartust äratavate superhävitatajatega nagu Lockheed Martin F-22 Raptor ja Eurofighter Typhoon.

Hõlmatud on USA, Venemaa (NSVL), Suurbritannia, Prantsusmaa, Jaapani, Itaalia, Rootsi, Iisraeli, Lõuna-Aafrika Vabariigi, Taiwani, Tšehhi ja Slovakkia ning rahvusvahelised lennukid. Fakte lennukite arengust, ehitusest, relvastusest ja tehnilistest näitaja-

test täiendavad sajad detailsed joonised ja fotod.

"Tänapäevaste sõjalennukite" autor Robert Jackson (sünd 1941) on nüüd juba nelikümmend aastat olnud elukutseline kirjanik. Selle aja jooksul on ta koostanud kümneid raamatuid lennunduse ja sõdade ajaloo kohta. Lisaks töötab ta lennunduskonsultandina ja õpetab lennukipilootidele navigatsiooni.

Tänapäevased sõjalennukid

Areng. Relvastus. Näitajad
Robert Jackson
tõlkinud Üve Maloverjan
kujundanud Villu Koskaru
320 lk
pehme köide

Lastekirjanduse TOP SÜGIS 2007

1. Tiia Toomet. **Kõige paremad asjad**
2. Helle Laas. **Ämbliku pesupäev**
3. Oskar Luts. **Nukitsamees**
4. **Laulud emast.** Kogumik
5. Olivia Saar. **Kuldne kuljus loogapuul**
6. Tiia Toomet. **Kus on kodu?**
7. Heljo Mänd. **Mõmmi lugemik. Kuu-lamisraamat 4 CD-l**

ilmunud

Edev jänku
Erika Esop
sari "Lapse oma luuleraamat"
illustreerinud
Raivo Järvi
40 lk
kõva köide

Valikkogus "Edev jänku" on lõbusad ja õpetlikud luuletused väikeste laste rõõmudest ja muredest, aga ka loomadest: notsust, jänkust, sitikast ja hiirest. Juttu tuleb ka kollidest ning tondilastest.

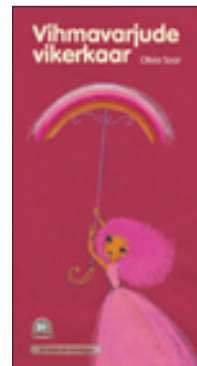
Kass Karlotte
Kalju Kanguri
sari "TEA lasteluule varalaegas väikestele"
illustreerinud
Asta Vender
56 lk
kõva köide

Kalju Kanguri valikkogus luuletused on lustakad ja sõnamängulised. Autor vestab edevast konnaemandast, lõpmatult pikast boamaost, teeröövlis, kes röövib teed, mitte kohvi, kitsist jäätisemüüjast, kes kioskitäie jäätist üksi ära söi, ja muustki.

Läki õue, läkiläki!
Milvi Panga
sari "Lapse oma luuleraamat"
illustreerinud
Viive Noor
40 lk
kõva köide

Milvi Panga luulevalimik sisaldab lähemaid meeleolukaid luuletusi loodusest, loomadest, peresündmustest ja kalendritähtpäevadest. Looduses leiab autor alati midagi vaatamisväärt, andes seda edasi kujundlikult ning lapsele mõistetavas keeles.

Vihmarajude vikerkaar
Olivia Saar
Sari "TEA lasteluule varalaegas suurematele"
illustreerinud
Kirke Kangro
64 lk
kõva köide

Luulevalimikus leiab kirjanik seoseid tänapäevaste ning meie esivanemate eluhoiakute ja arusaamade vahel. Ka kutsutakse raamatut lugejat osa saama looduse vahelduvatest meeleoludest ning inimise suhetest selle imepärase maailmaga.

Jõuluootus koos hea lasteraamatuga

Eve Leete

November, hingedekuu, on läbi aegade olnud rahulik, enesesse vaatamise aeg. Alati on pikkade pimedate öhtute kaaslaseks olnud hea raamat.

Hingedekuu meeleoluga sobivad suurepäraselt näiteks Viivi Luige "Tubased lapsed", mille on illustreerinud Urmas Viik, ja Jaan Kaplinski "Õhtu on õunapuul", mille on illustreerinud Kalli Kalde. Luulekogudesse on autorid valinud oma parimad lasteluuletused. Kuna mõlemad autorid on rohkem kirjutanud täiskasvanud lugejale, võib nende oskus rääkida lastest kui võrdväärtsetest, sest nagu ütleb Viivi Luik, lastel "süda rinnus tuksub samuti kui suurtel". Kirjanikud on sisse elanud laste maailma, mõistnud nende mõttekäike ja hirme.

Kahel autoril on ka sarnase teemaatikaga luuletusi: Kaplinski "Mina olen üksinda", Luigel "Laps oli üksi kodus", Kaplinski "Targad ja tubased", Luigel "Tubased lapsed". Need on luuleraamatud, mida võiksid oma lapsepõlve äratundmiseks ja laste mõistmiseks lugeda kõik täiskasvanud. Lisaks leidub mõlemas luulekogus kauneid luulepilte loodusest läbi nelja aastaaja.

Hingedeajal oleme koos lähedastega

Hilissügisese öhtu soovivad perega koosolemist, kuid viivad mõtted ka meist jäädavalt lahkunud lähedaste peale.

Oma lahkunud vanematega saab sidet luua nende loomingut uutele lugejapõlvkondadele tutvustades. Nii ilmus äsja sarjas "TEA lasteluule varalaegas väikestele" Kalju Kanguri luulekogu "Kass Karlotte", mille on koostanud autori tütar Sigrid Tooming. Valikkogus on rikkalikult illustreerinud Eesti raamatuillustraatorite grand

"Eesti jõulumuinasjutte. Kuu ja tähed kuusepuul" esikaanepilt. Kunstnik Priit Rea

old lady Asta Vender.

Sarjas "Lapse oma luuleraamat" on ilmunud Erika Esopi luule valikkogu "Edev jänku", mille koostaja on kirjaniku poeg Jüri Esop. Luulekogule on lõbusad pildid joonistanud Raivo Järvi.

Novembris tasub vaadata juba jõuluaja

TEA Kirjastuselt on värskest ilmunud mitu raamatut, mida jõuluvana võiks kingikotti pista või millest on abi kingikotist kingituse kättesaamisel.

Heljo Männi kirjutatud kolmele jõulukalendri - "Leelo Leevikese jõulukalender", "Rebase-Riho jõulukalender" ja "Karutaadi jõulukalender" - li-

sandub sel aastal neljas: "Karumemme jõulukalender". Seekordses kalendris on lood sellest, kuidas karutüdrukud Mõmmi-Mai ja Mõmmi-Mari koguvad Karumemle jõulukalendrisse panemiseks soove, mis teeksid Karumemme jõuluooteaja hommikud ilusaks. Jõulukalendrid on illustreerinud Epp Marguste.

Muinasjuturaamatust "Eesti jõulumuinasjutte. Kuu ja tähed kuusepuul" leiab lugemist terve pere. See koondab kuusteist jõulu- ja muud muinasjuttu kümnelt Eesti autorilt. Uued jõulumuinasjutud on kirjutatud Lehte Hainsalu, Heljo Mänd, Rein Pöder, Kalju Saaber, Aidi Vallik ja Heiki Vilep. Henno Käo, Teet Kallase, Venda Sõelsepa ja Elar

Kuusi muinasjutud on varem ilmunud. Kolme viimase autori muinasjutud on pärit 1969. aastal ilmunud kogumikust "Tänased muinaslood", mida nooremad lapsevanemad ehk ei mäletagi. Need muinasjutud on üllatavalt ajakohased ning väärivad taas tutvustamist.

Muinasjuturaamatu on jõulumeeleolukalt illustreerinud Priit Rea, kelle loodud pildid on ka Henno Käo luulekogumikus "Röövlilaev" ja Heljo Männi loomaluuleraamatus "Sallipall".

Päkapikutüdruku tähtsad tegemised

Elsa Pelmase "Sussipäkapikk Siisi Rabarajal", mis on järg möödunud aastal ilmunud populaarsele raamatule "Sussipäkapikk Siisi seiklused", annab vastuse küsimusele, mida teevad päkapikud ajal, kui nad ei ole sussi- ja piilumistöö. Raamatust selgub, et neil on kevadest sügiseni vägagi elav seltsielu. Samuti muretsevad nad selle pärast, et inimesed suhtuvad loodusesse hoolimatult, ning püüavad rüüstajatele õpetust anda. Everi Vähi kujutatud päkapikuperekonnad pakuvad lugejale pikaks ajaks avastamisrõõmu.

Jõulusalme on tore õppida

Pere kõige väiksematele lugejatele mõeldud "Päkapikk, kus peidad end?" koondab luuletusi, mida on hea jõuluvanale esitamiseks pähe õppida. Eelmise aasta jõululuulekogumikuga "Päkapikul päevad segi" võrreldes on uued autorid näiteks Priit Aimla ja Lehte Hainsalu. Luuleraamatu kunstnik on Tiina Mariam Reinsalu.

Kuid jõululuuletusi ei leidu ainult jõululuulekogumikes, äsja ilmunud Milvi Panga luulevalimik "Läki õue, läkiläki!" sisaldab ka jõulupühadeks sobivaid luuletusi, näiteks "Taignarulli jõulupolka" ja "Jõuluime". Imekaunid filigraansed illustratsioonid on selle luulekogule loonud Viive Noor.

Mõnused pereõhtuid raamatu seltsis!

Eesti lastekirjanduse kaks poppi poissi

Olivia Saar

Ükskõik, kellelt küsida, kes on Eesti lastekirjanduses kõige populaarsem poiss, siis on vastus teada – eks ikka Toots!

Ja seda ta kõigi oma vempude ja tempude, vimkade ja vigurite ning kurikuulsate krutstükidega, aga ka erk- sa, otsiva ja rahutu vaimuga ongi. Toots jääb Tootsiks nii oma välise omapära kui ka hingelaadi poolest, ning teatavas mõttes on ta kirjanduskujuna ainulaadne ja ületamatu.

Kuid siiski, siiski... Kas pole tema kõrvale astumas või juba astunudki üks teine vigurivändast rüblük, kes elab küll teisel ajal ja teises olustikus ning käib hoopis teistsuguses koolis, kuid kelle tegude- ja mõttemaailm pole sugugi vaesem ja kessem kui Tootsil?

Neid kahte kirjandusepoissi ei saa ega tohigi samastada, nende puhul pole mõtet otsida täpselt sarnaseid iseloomujooni, kuid neid ühendab üks

Jaan Rannap. Foto Arvi Kriis

praegusel ajal eriti laialdaselt levinud omadus – populaarsus.

Kes on siis see meie lastekirjanduses tuntud poiss, kes võtab julguse kokku ja sõandab Tootsi kõrvale astuda, teda sõbralikult müksata ning öelda: "Tere, Toots!"

See on ju Agu Sihvka!

Võib arvata, et Toots võtaks selle sõpruseavalduse rõõmsalt vastu ning nad nuputaksid sealsamas midagi ägepõnevat välja. Tootsi ajal koolis seletuskirju, nagu Agu Sihvka seda tegema pidi, kirjutama ei pandud. Agu Sihvkal aga tuleb oma patukesed paberile panna, et kõik ausalt ära rääkida. Ja poiss teeb seda puhtsüdamlike ülestunnistustena, kusjuures selgub, et eksimuste laavin, mis lumepallina veerema oli hakanud, on saanud alguse mõnest hoopis süütust ettevõtmisest. Aga eks sageli olnud sama lugu ka Tootsiga.

Oskar Luts loob tõetruu pildi 19. sajandi lõpuaastate Eesti koolielust, Jaan Rannap aga kujutab oma raamatus nõukogudeaegset kolhoosiaega ja koolikorda. Ajad on erinevad, olud on erinevad, ent nendel kahel poisil on oma ülevoolava energia, tegutsemiskire ja fantaasialennuga üllatavalt palju ühist. Nende poistega tasub "Kevade" ja "Agu Sihvka annab aru" vahendusel ikka ja jälle sõprust tugevdada.

Agu Sihvka annab aru

Jaan Rannap
illustreerinud Valdek Alber
112 lk
kõva köide

Ringreis maailma ajaloos

Andres Kasesalu
ajaloõpetaja

TEA Kirjastuse vahendusel on Eesti lugejateni jõudnud "Maailma lühiajalugu", mis on tõlgitud mitmesse maailma keelde ja võitnud populaarsust kõikides maailmajagudes. Mille poolest erineb see raamat eelnevatest analoogilistest ülevaadetest? Mida on teoses uut ja värskendavat?

Uudne lähenemine

Geoffrey Parkeri "Maailma lühiajalugu" paistab silma kompaktsuse, hea ülesehituse ja laiaulatuslikkusega. Tuttavate ajalooühtsuste Euroopa ja Ameerika kõrval hõlmab see ka Aasiat, Aafrikat ja Okeaaniat. Uus ja huvitav on maailma ajaloo liigitamine neljaks. Feodalismi asemel kasutab autor mõistet "killustatuse periood", mis on feodalismi määratlusest täpsem, kuna iseloomustab tollaste riikide struktuuri selgepiirilisel moel. Ka on mõiste "lääne tõusuaeg" täpsem seni kasutatavast "uusajast", kuna kajastab tsentraliseeritud tugeva keskvoimuga riikide tekimist Euroopas ja Ameerikas ning nende domineerimist Aasia, Aafrika ja Okeania üle kuni Esimese maailmasõja lõpuni.

Ka 20. sajandi ajaloo käsitlus on uudne, jõudes välja impeeriumide (eelkõige Nõukogude Liidu) lagunemise ning uute rahvusriikide tekke ja tugevnemiseni, mis leidis aset 20. sajandi lõpul ja 21. sajandi algul. Käsitlus ulatub Ukraina oranži revolutsioonini. Teos lõpeb käesoleva sajandi aktuaalsete globaalprobleemide põhjuste kirjeldamisega ning neile probleemidele lahenduse otsimisega.

Rohkelt illustreeritud

Vaieldamatu eelis paljude varem ilmunud käsitluste ees on teose illustreerivne külg (kokku 80 fotot, 180 kaarti ja

Muistsed kunstnikud on jäädvustanud kaljuseintele tollaste inimeste igapäevaseid ja rituaalseid toiminguid ning kütitavaid ja kodustatud loomi. Illustratsioon raamatust

hulk tabeleid). Varasemad väljaanded on esitanud konkreetse etapi näitlikustamiseks tavaliselt tollased poliitilised kaardid ja skeemid, ent selles teoses on tihti toodud geograafiline kaart koos poliitilise ja lisatud hulk fotosid, mis võimaldavad vaadeldavat ajalooetappi paremini mõista. Kõigi käsitletavate riikide kohta esitatakse raamatus ajatelg, mille abil on lugejal kergem paigutada sealseid sündmusi maailma ajaloo kulgu.

Uusi fakte

Raamat pakub huvi ka paljude uute teooriate ja faktide tutvustamise seisukohast, olles seega tõsiselt võetav teatmeteos. Näiteks *Homo sapiens sapiens* on osutunud seni arvatust vanemaks – senise 40 000 aasta asemel 140 000–200 000 aastat – ning tema algkoduks peab

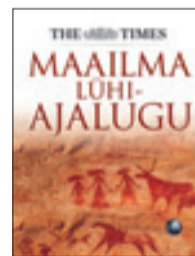
autor Aasia asemel Aafrikat. Lugejale on kahtlemata huvitav inimese eellaste põlvnemise tabel koos kogu maailmast saadud tähtsaimate leidudega.

Senise kolme põhirassi asemel käsitletakse nelja ning on toodud ka kaart, mis näitab nende rasside omavahelist segunemist ning jagunemist maailmas. Senisest rohkem on pööratud tähelepanu Euroopa killustumise ja tema tõusu aja riikidele ning Aafrika impeeriumidele, kusjuures tuuakse ära kaubavahetuse skeemid ja esitatakse tähtsaimad kaubaartiklid.

Igale loodusesõbrale peaks huvitavat teavet pakkuma koduloomade põlvnemise skeem, millest saame muuseumis teada, et kana on kodustatud Hiinas (seni arvati, et Indias) ning siga Okeaanias ja Kagu-Aasias (seni arvati, et Mesopotaamias). Lugejat võib ülla-

tada fakt, et Ameerikas ei ole kodustatud mitte kaks, vaid koguni kolm looma – peale seni teada olevate laama ja kalkuni ka merisiga.

Käesolev teos on mõeldud igale ajalooahvilisele, samuti kooliõpilasele, ning ta on maailma ajaloo mõistmisel vajalik käsiraamat, eeskätt uute teooriate, faktide ja illustreerimiste tõttu. Raamat on hea täiendus mõned aastad tagasi ilmunud "Ajaloo käsiraamatule".

Maailma lühiajalugu
Geoffrey Parker
tõlkinud Jaak Saks, Kerli Hurt
192 lk
köva köide

Kas TEAte?

Mitu olümpialinna on TEA reisijuhide hulgas?

Vastused saatke TEA Kirjastusse meili teel info@tea.ee või postiaadressil 10118 Tallinn, Liivalaia 28. Õigesti vastanute vahel loositakse 3. detsembril välja kolm õnnelikku, kes saavad endale auhinna valida ühe reisijuh. Võitjate nimed avaldatakse TEA koduleheküljel www.tea.ee.

Õige vastus oktoobrikuu küsimusele: Oskar Lutsu "Nukitsamees".

TOP Sügis 2007

1. TEA laste- ja noorteentsüklopeedia
2. TEA Koolisõnastik. Võõrsõnad
3. TEA taskuentsüklopeedia
4. TEA Koolisõnastik. Eesti-inglise
5. Puutöömeistri käsiraamat
6. Kukeaabis
7. Berlitz. Inglise keele kursus iseõppijale. Kesktasemele

Parima tõlke- raamatu tiitel TEA Kirjastusele

Tallinna Toidumessil tunnustati konkursi "Aasta kokaraamat" parimaks tõlkeramatuks TEA Kirjastuse "Maailma toiduainete entsüklopeedia". Tegemist on ainulaadse illustreeritud teatmeteosega toiduainetest, mis esitab üksikasjaliku info nii Eestis hästi tuntud kui ka eksootilistest toiduainetest.

ilmunud

Berlitz reisijuht. Oslo
144 lk
pehme köide

Reisijuhist leiab olulist teavet Oslo kohta: vaatamisväärsused, söögi- ja majutuskohad, ostlemispaigad ja meelelahutusvõimalused. Raamat sisaldab ka üldist vajalikku reisiinfot.

Oslo reisijuhis on hulgaliselt infot: kultuurimälestised, muuseumid, väljakud, pargid jms. Raamat tutvustab Oslo kauplemis- ja toidutavasid, annab teavet restoranide, hotellide, puhkuse veetmise võimaluste ja meelelahutuse kohta.

Berlitz reisijuht. Gran Canaria
144 lk
pehme köide

Gran Canaria reisijuht on Gran Canaria avastajale asendamatu abimees. Raamat annab piirkondade kaupa lihtsa ja selge ülevaate kõige tähtsamatest vaatamisväärsustest ning teeb tee nende juurde hõlpsasti leitavaks. Lisaks erinevatele huviväärsustele leiab raamatust infot Gran Canaria ajaloo, eksootiliste puhkamisvõimaluste, kaubanduse ning söögi- ja majutuspaikade kohta.

Pilk ärigeeniuste maailma

Janek Mäggi

kommunikatsioonibüroo
"Powerhouse" juhataja

Õigupoolest on ju Nokia asutatud 1865., mitte 1993. aastal, kui tuli välja tema esimene mobiiltelefon. Ja kummikuid ei tooda see maailmakuulus firma juba enam kui kümme aastat.

TEA Kirjastuse "50 klassiku" sarja raamat "Firmad ja ettevõtjad" annab hea ülevaate paljude maailmakuulsate trendi loonud ettevõtete sünnist, kujunemisest ja käekäigust. Need lood näitavad, kuidas on võimalik unistusi ellu viia ja hiljem nendes elada.

Ajaloo on õppida palju, isegi selliste kiiresti muutuvate organisatsioonide näitel, nagu seda on ettevõtted. Kuigi enamik firmasid ei ela oma viienda sünnipäevani (umbes 10% siiski elab), on maailmas ilma teinud firmad reeglina väga vanad. Näiteks Twinings on asutatud 1706, Nestlé 1867 ja IBM

1896, kui tuua mõned üksikud näited.

Nii pika aja peale selguvad ka ettevõtete edu ja ebaedu põhjused. Mõned on suutnud kõikide majandusüklitega mõistlikult kohaneda, teised järele mitte.

Need, kes on suutnud, ongi teinud ajalugu. Miks ja kuidas, selgub aga juba nende lugude põhjalikumal uurimisel.

Raamatus on ka palju lihtsalt kõitvat lugemist, mis on ärist huvitatud ini-

mesele magus ajaviitekirjandus. Miks Henry Ford juba tagasitõmbununa taas firmat juhtima hakkas? Kas Ronald Reagan tõesti on olnud tubakafirma reklaaminägu? Kes tahab nendele küsimustele vastust saada, peab raamatu kätte võtma. Head sukeldumist ärigeeniuste maailma!

50 klassikut. Firmad ja ettevõtjad

Ingo Rose
tõlkinud
Virve Tamm
264 lk
köva köide

ilmunud

Ninatark muna
Eno Raud
Edgar Valteri
illustratsioonid
48 lk
kõva köide

Kui kokku saavad kaks eesti lastekirjanduse suurnime – Eno Raud ja Edgar Valter, siis ei ole kahtlustki, et sünnib midagi väga head ja ilusat aastateks. Ja mitte ainult lastele.

Eno Raua "Ninatark muna" ilmus esimest korda 1980. aastal ja oli väga populaarne. Nüüd on ka uuel laste põlvkonnal võimalus ninatarga muna tegemisele ja seiklustele kaasa elada. "Ninatark muna" on õpetlik ja lustakas lastejutt isepäisest ja usakast munast, kes üritab kanast targem olla ning lähed ema manitsustele vaatamata ük-sinda maailma rändama.

Tahan teada!
555 vastust
uudishimulikule
Ilse Hell ja
Oliver Arnim
tõlkinud Heino
Pedusaar ja
Jaakko Hallas
160 lk
kõva köide

Lapsed avastavad iseennast ja ümbritsevat maailma küsimusi esitades. On palju küsimusi, mida on küsinud ja küsivad ka tulevikus kunagi kõik lapsed. Sest maailmas on ju nii palju huvitavat, mida sa veel ei tea. Ja ega tea iga kord ka lapsevanem, kes küsimuste ristlele alla satub. Hea, kui käepäras on raamatust abimees, mille lehti keerates otsida vastust, selgitusi ja võib-olla teha lisaks ka huvitav katse. Iga peatüki juures – keha, söök ja jook, maa ja taevad, loomad ja taimed, leiutised ja avastused ja maailm, kus elan – on huvitavaid katseid proovimiseks, lisateavet maailmarekorditest ja avastustest kogu maailmas ning palju muud huvitavat.

Raamat on tõsiteaduslik teatmeteos lapsele arusaadavas keeles.

Salapärase haldjarahva elu

Ave Regin

Armon on muust maailmast rabade ja kummalise uduga eraldatud muinasjutumaa. See roheline ja üldiselt rahulik paik on koduks Mehisele, tugevale mürakale. Mürakad on töökas rahvas. Nad harivad põldu, kasvatavad kitsi ja valmistavad tööriistu. Mürakate naabrid on muusik Töps, nõid Pikkerimoor, tuulepoiss Uulo ja muudki puudes, kivides, jõgedes ja järvedes elutsevat haldjarahvast. Nende hulgas on pärit ka Ellil – noor järvehaldjas.

Fantaasiaküllane, mõnuga loetav lugu

Armoni lugude esimene raamat räägib Mehise ja Ellili tutvumisest ning nende elust läbi ühe aasta. Armoni elanikud on head, kuigi mõne iseloomus on ka kiuslikkust, kadedust ja isekust. See lugu jutustab hinge rahunemise ja tasakaalu otsimisest. Raamatus kirjeldatud loodus ja esivanemaid meenutav elustiil loob koduse tunde. "Autor on loonud omapärase maailma, mis kutsus kaasa elama. Rahvamuistendite elemente on kasutatud loovalt, sattumata nendega konflikt," leiab Lehte Hainsalu.

Muinasjutu meeleolu on helge, tekst pakub kujutlusvõimele värviküllaseid maalilisi vaateid, tegelased ja sündmused väärtustavad turvalist mõtteviisi ning hoolivat suhtumist kõigesse meid ümbritsevasse.

"Armoni lood" on fantaasiaküllane lugu, milles hakkab kõigepealt silma väga tundlik loodusekujutus. Teos on lastepärane ja mõnuga loetav, milleks aitab kaasa hea keelekasutus," arvab Jaanus Vaiksoo.

Uus autor lastekirjanduse maastikul

Eva Ingerpuu on Eesti lastekirjanduse maastikul uus ja põneva käekirjaga autor. Oma lugusid ja luuletusi on ta kirja pannud alates ajast, kui kirjutama õppis. Lapsepõlves tekkinud suurt huvi

Eva Ingerpuu. Foto raamatu autori erakogust.

raamatute ja kirjanduse vastu näitab seegi, et ühel koolivaheajal luges Eva läbi kõik viis Alexandre Dumas' musketäride-romani. Veel kogus ta oma lemmik autori Astrid Lindgreni raamatuid, vahetades neid muude asjadega vastu. Suved ja jõulud, mil Eva oli õdedega maal vanaema juures, olid kõige suurem lugemise aeg. Puulatvades turnides, põldudel ja metsas uidates saidki alguse Armoni lood. Bioloogide tütreks õppis Eva taimi ja kive lähedalt vaatama.

Eva Ingerpuu valdab mitmeid keeli, prantsuse ja hispaania keele õpetajana on ta selle töö tarvis kirjutanud ning lavastanud näidendeid. Ka muudes

tegevustes on ta olnud loominguline, näiteks Tartu Ülikoolis teaduslaval žeste uurides. Ta on vaimustanud lapsi ja täiskasvanuid oma pühendumusega ning uute üllatavate ideedega. Evat kirjeldatakse kui rahulikku ja sihikindlat inimest, kes armastab lastega koos naerda nii, et pisarad silmist voolavad.

Muinasjuttude kirjutamise ajend on soov jagada rõõmu olemisest. Eva on oma sümpaatiat selle žanri vastu kirjeldanud nii: "Praegu eelistan ma raamatutest kõige enam selliseid nagu "Muumitrollid", "Väike prints", "Lõputa lugu" ja Anderseni muinasjutud, sest nendes on alati lootust, võrreldes paljude täiskasvanutele mõeldud teostega.

Muinasjutud võluvad mind realsuse omapärase kujutamise. Sümbolite äratundmine aitab pärisellu tagasi pöördudes kergemini hakkama saada, mõista, andestada, näha ette lõplahendust ning olla õnnelik."

Armoni lood. Mehis ja Ellil
Eva Ingerpuu
illustreerinud
Valdek Alber
112 lk
kõva köide

Haarav ja poleemiline ajalugu

Jaakko Hallas

Matti Klinge (sünd 1936) on mainekas soome ajaloolane, filosoofidoktor, mitme välismaise ülikooli audoktor, kes pälvinud kõrgeid tunnustusi ja riiklikke autasusid nii kodu- kui ka välismaal. Ta on töötanud Helsingi ülikoolis, Soome Akadeemias ja külalisprofessorina Sorbonne'is. Ühtlasi on ta tuntud aktiivse kultuuri- ja ühiskonnategelasena ning valitud Soome vanima akadeemilise teadusasutuse Suomen Tiedeseura presidendiks. Klinge mahukas teaduslik looming hõlmab ligi 40 teost ja nii mõnedki tema seisukohad on teiste teadlaste hulgas esile kutsunud ägedaid vaidlusi.

Ka "Meie muistsed mereriigid" kuulub poleemiliste ja ebatraditsiooniliste teoste hulka, mille esmatrüki

ilmumine rabas kammitsatud teadusringkondi. Raamat saavutas aga kiiresti suure populaarsuse nii soome-, rootsi-, kui ingliskeelsena.

Autor on lasknud oma mõtteleenul hoogsalt liuelda ja seetõttu on Klinge raamat meie Lennart Meri "Hõbevalgega" lähedane hingesugulane, kuigi Klinge teos on temaatika poolest märksa avaram.

Teos on haarav, vanade gravüüride, maakaartide, vappide ja kultussammaste piltidega illustreeritud nägemus Läänemere maade vanemast ajaloost, mille tõlgendamise aluseks on autor võtnud mere. Meri lahub, kuid ühtlasi ka lähendab ja ühendab rahvaid. Kas kaks kunagist võimsat mereriiki, Rootsi ja Soome-Eesti, võisidki ehk olla "Kalevalast" tuntud Pohjola ja Väinölä? Mis seos võib olla Sampo ja paljude muistsete rahvaste juures tuntud mõistatuslike riitussammaste vahel?

Ennevanasti tegi maakaardi joonistaja oma tööd mitte mõõtmiste-vaatluse, vaid jutustuste põhjal. Illustratsioon raamatust

Mida kujutavad endast mitmel pool Euroopas tänapäevani säilinud Rolandi sambad? (Taastatuna võib Rolandi kuju imetleda ka Riia südalinnas Mustpeade maja ees.) Kas ka läänemeresoome rahvaste müütidest, legendidest ning lu-

gulauludest leiab hirmsaid draakoneid ja vahvaid lohetapjaid? Neile ja veel paljudele teistele küsimustele püüabki Klinge vastata oma mereriigiteooriaga, mille hüpoteeside püstitamisel on ta abiks võtnud ajalooallikad, rahvaluule

ja keeleteaduse.

Raamatu lõpus on 20-leheküljeline isikunimede minileksikon Soome ja Rootsi ajaloos, kultuuris, teaduses, kirjanduses jm tuntud tegelastest.

Ilo kirjastuses on ettevalmistamisel juba Matti Klinge teisegi, niisama paeluva teose – "Läänemere maailm" – tõlge.

Meie muistsed mereriigid. Ajaloo-visioon
Matti Klinge
tõlkinud Ene Kaaber ja Ülev Aaloe
240 lk
pehme köide

Saaremaa läbi ajaloo prisma

Kärt Jänes-Kapp

toimetaja

Koguteos "Saaremaa 2" kannab alapealkirja "Ajalugu, majandus, kultuur". Just Saaremaa ajaloost ja majandusest kõnelevad ka raamatu kaks mahukamat osa, kolmanda märksõna "kultuur" taga peitub aga veel viis teemat: usu- ja kirikuelu, arhitektuur, hariduselu, tervishoid ja arstiabi ning välissaarased. Lisatud on lühike bibliograafia, kus kirjas põhiline Saaremaa kohta ilmunud kirjandus.

Mammutiaegadesse tagasi

Kogumiku alapealkirjas on küll nimetatud kolme valdkonda, ent raamatu sisu võtab neist ehk kõige paremini kokku ikkagi märksõna "ajalugu", sest kõiki teemasid on lahatud koos põhjaliku tagasivaatega minevikku. Algab Saaremaa ajalugu, ja seega ka raamat Saaremaast, keskmise kiviaja lõpust, kust pärinevad vanimad teadaolevad inimasustuse jäljed saarel. Saaremaa asustuslugu on olnud otseselt seotud mere arenguga, saare kõrgemad osad vabanesisid vee alt ligikaudu 12 000 aastat tagasi.

Teine oluline tegur, mis aitas kaasa Saaremaa asustamisele, on olnud hülgeküttimine, ja võimalik, et just kaugele merele ulatuvatel jahiretkedel Saaremaa üldse avastati. Vähemasti arvab nii Eesti tuntumaid kiviaja-uurijaid Aivar Kriiska, kes Saaremaa algusaegu tutvustades teeb huvitava ekskursi hoopis kaugele minevikku – lausa miljonite aastate taha. Tõsi, nii ammusest asustusest jäid Euroopa põhjapoolsed alad kõrvale ainuüksi seetõttu, et neid piirkondi kattis korduvalt Skandinaavia liustik. Ent külmaperioodide vahel oli ka jäävaheaegu, mil ilmastik oli samasugune kui tänapäeval või soojemgi.

Viidates Läänemere ümbrusest leitud vanimatele tööriistadele, peab Aivar Kriiska teoreetiliselt võimalikuks, et mõnel soojemal interglatsiaalsel ajal

Meremuda vedamine Suurlahe äärest Kuressaare terviseparandajate jaoks. 20. sajandi algus. Foto Johannes Pääsuke, ERM

asustasid inimese eellased ka Eesti ala. Põhimõtteliselt oli inimasustus võimalik ka viimase jääaja soojemal perioodil umbes 40 000 – 30 000 aastat eKr, mil kliima oli nii soodne, et Eesti ja Taani, aga isegi Soome alal elasid mammutid. Paraku on hilisem jääliustik need võimalikud asustajäljed hävitanud või siis vähemasti laiali kandnud ja erinevatesse pinnasekihtidesse matnud.

Põimumine muu maailmaga

Saaremaa eluolu on raamatus käsitatud põhiliselt teemade löikes, ent seal leidub hulganisti huvitavaid põimumisi nii Saaremaa enda kontekstis kui maailma asjadega. Näiteks võimaldas Saaremaa omandamine Rootsil 17. sajandi keskpaiku Läänemere ainuperemeheks tõusta. Ajaloolane Elina Öpik kirjeldab kogumikus värvikalt, kuidas Taani ja Rootsi võim Saaremaal 1645. aastal vahetusid. Võimu ülemineku korraldamiseks andis Rootsi kuninganna Kristiina lausa spetsiaalse instruksiooni.

Ajaloolase Ken Kallingu koostatud ülevaatest Saaremaa tervishoiu kohta leiab huvitava näite lokaalse meditsiiniloo ja globaalsema poliitilise ajaloo seostest. Nimelt tõusid 19. sajandi lõ-

pukümnendel Vene impeeriumi sisepoliitika keskmesse Saaremaa leepahaiged, sest leepra sobis hästi Balti erikorra vastastele, kes pidalitöve läbi rõhutasid selle korra tagurlikkust. Leepra teema tõstus eriti teravalt 1888. aastal, mil vene kirjanik Nikolai Leskov kritiseeris Peterburi nädalalehes nii talupoegade kuurort-saunu kui ka põlisrahva üldiselt rasket olukorda Baltikumis.

Huvitavaid fakte eri valdkondadest

Loomulikult pole raamatus mööda mindud saarlaste rollist muistses vabadusvõitluses, aga huvitavaid fakte leiab sealt ka Eesti riigi sõltumatus taastamise ajast 20. sajandil. Ilvar Saare ja Margit Tombaki andmetel pooldas näiteks 1991. aasta referendumil Eesti iseseisvust 98,6 protsenti saarlastest, mis oli kõrgeim näit Eestis. Seejuures fikseerisid kolmes omavalitsusüksuses – Ruhnus, Nasval ja Kaarmal – oma seisukoha hääletusdelil kõik valimisõiguslikud isikud ja mõnes paigas, näiteks Nasval ja Pihtlas, oli poolthääletanute protsent praktiliselt sada. Otseku tasakaaluks kirjutavad samad autorid

aga selleski, kuidas saarased veel 1988. aastal Viktor Kingisepale monumendi püstitasid.

Üllatavalt mitmekesine on aegade jooksul olnud Saaremaa usuolu, kus omaette episoodi moodustab kahtlemata kirikuvahetusliikumine. Praeguse Saarte praosti Veiko Vihuri andmeil oli 1848. aastal, kui liikumine vaibuma hakkas, läinud keisri usku enam kui veerand saare talurahvast. Luteri vaimulikud ei vaadanud usuvahetusliikumist kuidagi kõrvalt, vaid püüdsid seda pidurdada, nagu näiteks Valjala pastor Blossfeldt, kes seletanud leeripoistele, "et isegi veneusu läbi on võimalik taeva saada, aga see on nii kõver tee, nagu hakkaks Valjalast Karja kiriku kaudu Kuressaare sõitma".

Saaremaa 2. Ajalugu, majandus, kultuur
autorite kollektiiv
1136 lk
köva köide

Piibel kui inspiratsiooni allikas

Tiina Tomingas

toimetaja

Ei ole vist teist raamatut, mis oleks läbi aastatuhandete inspireerinud kunstnikke looma niivõrd palju kõneainet pakkuvaid teoseid kui Piibel. Seepärast võibki Piiblit lugeda üheks enim illustreeritud raamatuks. Ja nõnda pakub see raamatute raamat siiani peamurdmist nii ajaloolastele, teoloogidele ja tekstoloogidele, kuid sama hästi ka kunstiteoreetikutele ja kunstiajaloolastele.

Olgugi keskaegne kunst seotud kaanonite ja ettekirjutustega, võib see teisest küljest tähendada hoopis võrdlemisi subjektiivset piiblitõlgendust. Iga piibliteemaline kunstiteos on kui ühe konkreetse lugeja arusaam. Igasse maali on kunstnik (kui Piibli lugeja) kätkenud oma emotsiooni, sümpaatiat, tõlgenduse. Seda on eriti huvitav jälgida, vaadates tähepanelikult nii erinevate isikute kui ka erinevate ajastute kunsti arusaama ühest ja samast piiblistseenist või piiblitegelasest. Samas näeme teatud sümboleid, mis korduvad teoselt teosele, olenemata ajast või kunstnikust.

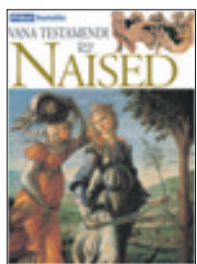
Just säärasele seikadele viitamise ning tuntud kunstnike piibliteemaliste teoste lahtiseletamise on enda kanda võtnud sari "Piibel kunstis". Neljast teemast ajendatud neljal suureformaadilisel väga heade reprodega raamatul on õigupoolest kaks ülesannet. Tuua lugejani/vaatajani kuulsaimad piibliteemalised kunstitööd läbi aegade ning samal ajal juhatada meid kristlikusse kultuurilukku.

Seetõttu on "Piibel kunstis" nii kunstiajaloo kui ka usundiloo õppimisel kindlasti äärmiselt tänuväärne materjal. Kristliku kunsti põnevat sümbol

keelt on aga huvitav uurida igauhel, kes enne sellega tutvust pole teinud. Miks on näiteks Moosese sageli sarvedega kujutatud? Mida sümboliseerib piibliteemalistel maalidel tuvi, liilia, pealuu või kala? Neile ja paljudele teistele küsimustele leiab vastuse, uurides värviliste reprode kõrval olevaid üksikasjalikke, seletustega varustatud skeeme.

"Piibel kunstis" on väärtuslik sissevaade nii igikestvasse piiblitõlgendusse. Raamatutes kasutatud piiblitõlked on võetud 1997. aastal ilmunud Piiblist. Täname Eesti Piiblistõlgi.

Sari "Piibel kunstis"

Vana testamendi naised
Elaine Ward
tõlkinud
Kuldar Traks
32 lk
köva kaas

Uue testamendi imeteod
Sean Connolly
tõlkinud
Kuldar Traks
32 lk
köva kaas

Moosese elu
Neil Morris
tõlkinud
Kuldar Traks
32 lk
köva kaas

Jeesuse elu
Neil Morris
tõlkinud
Kuldar Traks
32 lk
köva kaas

Ülemnuuskur Oswald ja kilekoti-jõuk
Christian Bieniek
tõlkinud
Urmas Kaldmaa
136 lk
pehme kaas

Ülemnuuskur Oswald ja kilekoti-jõuk
Christian Bieniek
tõlkinud
Urmas Kaldmaa
168 lk
pehme kaas

Sarnaselt Poe, Simenoni ja Christie'ga ei suutnud Bieniek oma lemmikdetektiivist lahkuda ning kuulas ja kirjutas Oswaldi-lugusid ikka edasi. Sarnaselt Poe, Simenoni ja Christie'ga kirjutas Bieniek Oswaldist hästi mitu toredat lugu. Kindlasti jõuavad peatselt eesti lugejani kõik need.

Edgar Allan Poe, Arthur Conan Doyle'i, Georges Simenoni, Agatha Christie, Aleksandra Marinina, Darja Dontsova, Eno Raua ja Paul Pajose loodud surematute detektiivide konkurent (kes mõneti ületab oma nutikuselt nii Holmesi, Poirot' kui ka Maigret') on ülemnuuskur Oswald, kellega lugejad said tuttavaks peaaegu täpselt aasta eest, on suvevaheajalt tagasi ja lahendab esmapilgul lahendamatu tunduva roima. Kuid kaotab (ja ette öeldes, et ka leiab) samas südame.

Christian Bienieki raamatust õhkab soojust ja armastust laste ja loomade, eriti koerte vastu. Esimene retsensent, kümneaastane Henrik nõudis pärast "Osvaldi" lugemist kohe koera. Ja mitte lihtsalt koera, vaid segaverelist taksi, kellele peab ilmtingimata Oswald nimemeks panema.

Osvaldi-lugude kõrvaltegelased on lapsed, 11-aastased poisid ja tüdrukud, keda tabavad esimesed ja ka teised armumised, muud mured ja eneseotsingud. Täiskasvanud on marginaalsed, aga olulised. Mis tähendab, et lugemist ja nalja saavad vanemadki, mitte pelgalt kümnekonna-aastased. Ja mõtle misainet kuhjaga.

Kuidas käitub laps, kui isa ühtäkki otsustab mitte enam nii kauni ema maha jätta ja praegu veel kauni sekretärineuga Hamburgi kolida. Kuidas täiskasvanud tegelevad kummaliste asjadega à la Jaan Toomik, ning kipuvad otsustama oma kõige kallima varanduse, laste käest küsimata.

Vahva on, et Osvaldis, segaverelises taksis, avanevad uued kõrgused, filosoofilised. Kui esimeses ja tähtsam raamatus "Ülemnuuskur Oswald" oli keskendunud peamiselt sellele, et kinni hoida klassikalise kriminaaljutu süžee, siis teises, "Ülemnuuskur Oswald ja kilekoti-jõuk" kisub kohati lausa armastusromani kanti. Tüdrukutelegi õhkamist ja ohkamist.

ilmunud

Nüüd ma tulen!

K. Uriko,
H. Mets,
R. Raukas, K. Liik
kujundanud
Kersti Tormis
368 lk
kõva köide

Uustrükk mahukast ja rikkalike illustatsioonidega varustatud käsiraamatust lapseootel perele. Raamatu autorid on Eesti arstid. Lihtsas ja arusaadavas keeles räägitakse rasedusega seotud kehalistest ja psühholoogilistest muutustest, rasedusega kohanemisest, füsioloogilisest sünnitusest, sünnitusjärgsest ajast, lapse üsasisesest ja sünnijärgsest arengust. Autorid annavad ülevaate imiku ja väikelapse tervisemuredest ning lapse ja pere arengust esimese kolme aasta jooksul pärast lapse sündi.

Olulisel kohal on nõuanded, mis aitavad perel valmistuda vanema rolliks. Käsitletakse olulisi teemasid nagu imiku ja väikelapse toitmine ja kasvamine, imiku tervis ja massaaž, laste nakkushaigused ja muud haigused. Lisaks räägitakse vaktsineerimistest, esmaabist, mänguasjade valikust ning rasedate ja lastega perede õigustest ja soodustustest.

Printsid ja printsessid

tõlkinud
Heli Allik
188 lk
kõva köide
Larousse/Valgus

Suurepäraselt kingituseks sobiv kaunis magnetlukuga pildiraamat Jakob ja Wilhelm Grimmide ning Hans Christian Anderseni üheksa klassikaks saanud muinasjutuga: "Lumivalgeke ja Roosipuna", "Pöial-Liisi", "Prints ja vaeslaps", "Tuhatnähk", "Kuldhani", "Konn-kuningapoeg", "Vennake ja õeke", "Kaks teist tantsivat kuningatütart" ja "Metsluigid".

265 täiuslikku vappi

Harju-Jaani Ristija Johannese kiriku pastor Johann Heinrich Felicius pühendus aastaid aadlisuguvõsade vappide uurimisele ning jättis endast pärandina maha suure hulga mustvalgeid ja koloreeritud vapijoonistusi.

Johann Heinrich Feliciuse kohta on teada, et oma isa mantlipärijana töötas ta aastail 1819–1845 Harju-Jaani Jaani kiriku pastorina ning seisis hea kohalikele talulastele koolihariduse andmise, sh ka nende kodus õpetamise eest.

Võib oletada, et 1846. aastal raamatuks köidetud käsikirja "Estländisches Wappenbuch" koostas Felicius pikka aega, isegi kuni paarkümmend aastat. Sellest annab tunnistust käe kirja muutumine: kirja suurus, stiil, voolavus ja isegi loetavus. Märgatav on ka raamatuks köidetud paberilehtede erinev faktuur ja paksus.

Teosesse valis ta enda sõnul kõik Revalis Rüütelkonna hoones asunud, Eestimaal immatrikuleeritud aadliperekondade vapid ning jagas need kolme suurde rühma: saksa, rootsi ja vene perekondade vapid ning lisana nende täiendused. Abimaterjalina on ta kasutanud kivitrükikoja omaniku ja gravööri Paul Eduard Damieri 1837. aastal Revalis väljaantud raamatut "Wappen-Buch sämtlicher zur Ehstländischen Adelsmatrikel gehöriger Familien".

Kõik 265 vappi on väga peenelt sule ja pintsliga joonistatud ning imekaunilt koloreeritud. Nende täiuslikkus üllatab. Loodetavasti pakuvad vappidel kujutatud sümbolid heraldikahuvilistele palju avastamisrõõmu, pealegi on mõni aadlisuguvõsa esindatud isegi kolme-nelja vappiga, mis räägib perekondade liitumisest läbi abielude, sõjalistest võitudest, edutamistest riigiteenistuses vms.

Keskajast kuni 20. sajandi alguskümnenditeni, mil Euroopas toimusid radikaalsed ühiskondlikud muutused,

etendas aadliseisus püramiidi struktuuriga ühiskonnas alati juhtivat rolli. Aadliperekondade järeltulijad teenisid riiki sõjaväljal ja ministriumides, nende hulgas oli kõrgeid riigiametnikke, tunnustatud maadeuurijaid, õpetlasi, arste, kirjanikke, kunstnikke. Nende vappidel kajastub aadli arusaam aust ja väärikusest, käitumismõistest, uhkus kuulsusriikka mineviku üle, pürgimise vaimsete väärtuste poole.

Trükiväljaandes on tekstidele lisatud eesti-, vene- ja ingliskeelsed tõlked, nimeloend ja järelsõna. Raamatu käsi-

kirjaline originaal "Estländisches Wappenbuch" on hoiul TLÜ Akadeemilise Raamatukogu Baltika fondis.

Raamatut trükitakse 625 käsitsi nummerdatud eksemplari. Ettetellimine toimub 1. detsembrini kirjastuse kodulehe (www.kirjastusvalgus.ee) kaudu või telefonil 6 177 011.

Eestimaa aadelkonna vapiraamat

Johann
Heinrich Felicius
kujundanud
Kersti Tormis
järelsõna
Marika Plooman
292 lk
sametköide
pappümbrises

Mitteõppimine koos Alexanderiga

Alexanderi tehnika pole mitte üksnes meetod, mille abil õpida tundma oma keha, vaid see võimaldab läbi iseenda sügavama tunnetuse püsida terve ja tegus. Michael Gelbi esmakordselt 1981. aastal välja antud raamat on saanud aastatega nii populaarseks, et sellest on ilmunud juba neli ingliskeelset trükki.

"Viska arvamus välja – oled päästetud." Marcus Aurelius pole ainus, kes on andnud nõu lasta asjadel minna, olla vaba, värske, uus – olla praeguses hetkes. Aga arvamus ei ole ainult intellektuaalne, teadlik otsus. Arvamus põhineb sageli varem inimese alateadvust mõjutanud hinnangutel selles osas, mis puudutab tema turvalisust või ellujäämist, olgu tegelikkuses või ettekujutuses.

Arvamused on takerdunud sügavale inimese lihastesse, luudesse, rakkudesse. Kuidas leiab aset selline suur muudatus nagu arvamusel loobumine? Kuidas teha vahet, missugused arvamusel on vajalikud ja missugused mitte?

Kust algab muutus?

Eneseabi ja lõõgastumise tehnikaid on tuntud sajandeid, viimase 30 aasta jooksul on mõned neist lausa õitsele puhkenud. Selline küllus seab meid segadusse ajava valiku ette, millest sõltub, kas oleme ohvrid või kasusaajad.

Alexanderi tehnika jõuab küsimuse tuumani, tehes seda äärmiselt õrnalt ja ettevaatlikult: üksikute sõnade toel, ilma harjutuste või dogmadeta.

Kehaõppe rajaja Frederick Matthias Alexander on öelnud, et paljusid inimkonna probleeme võib seostada võimetusega saada hakkama kiiresti muutuv keskkonnas. Oleme jõudnud 21. sajandisse ja muutused on enneolematud.

Ometi on Alexanderi näpunäited, kuidas nende muutustega toime tulla, asjakohasemad kui kunagi varem. Ta kirjutab: "Vale tagajärje kutsuvad esile inimene oma tegevusega nii iseendas kui ka väljaspool; ainult sellist teguviisi vältides saame esile kutsuda tõelisi muutusi. Tuleb õppida ära tundma,

millised on need teguviisid, mida tuleks endas vältida, ja kuidas neid vältida. Muutused peavad alguse saama meie enda käitumisest."

Inspiratsiooni ja juhatust

Arusaamine üksikisiku vastutusest ja oma tegevuse ennetusest on lähtepunkt Alexanderi töö mõistmiseks ja rakendamiseks. Raamat "Kehaõpe" on mõeldud inspiratsiooniks ja juhatuseks nendele, kes kaaluvad sellise teekonna alustamist, ja värskenduseks neile, kes on seda teed juba mõnda aega käinud.

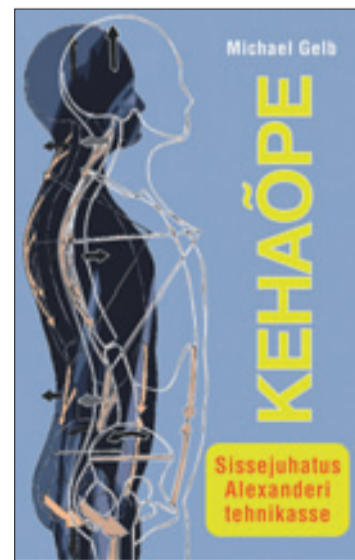
Kuna "Kehaõpe" ilmus esimest korda 1981. aastal, on lugejad jõudnud Alexanderi tehnika kohta palju küsimusi esitada. Mõned on üsna lihtsad: "Mitu tundi peaksin võtma?" või "Mis vahe on Alexanderi tehnikal ja Feldenkraisi meetodil?". Teised on keerulisemad: "Kuidas mõjutab Alexanderi tehnika emotsioone?" või "Kas Alexanderi tehnika parandab minu suhteid teiste inimestega?". Raamatust

leiab vastuse nii nendele kui paljudele teistele sagedasematele või huvitavamatele küsimustele.

Autor kirjeldab, kuidas rakendada Alexanderi tehnikat ujumisel, aikido sõjakunsti õppimisel ning esinedes, seminari juhatades ja organisatsiooni nõustades. Lisaks on välja pakutud mõningaid mõtteid, kuidas kasutada tehnikat muutuste esilekutsumiseks organisatsioonides.

Inspireerivate fotodega varustatud raamatu eesmärk on anda lugejale aimu Alexanderi tehnikast, stimuleerides tema ajutegevust tervikuna.

Alexanderi tehnika ei ole informatsiooni kogumise vahend või millegi uue õppimise kunst. See on mitteõppimise kunst, märksa õrnem ja vahel ühtlasi raskem pingutus – jätta tegemata see, mis on harjumuslik ja asendada see loomulikumaga; lasta minna vanadel reaktsioonimudelitel ja korrutatud seisukohtadel, milleni on jõutud praegusest sootuks erinevatel aegadel ja asjaoludel.

Kehaõpe

Sissejuhatus
Alexanderi tehnikasse
Michael Gelb
tõlkinud Anne Vesikimeister
kujundanud Kersti Tormis
184 lk
pehme köide